

**KONGREGACIJA
ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA
I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA**

UMIJEĆE TRAŽENJA BOŽJEGA LICA

Smjernice za formaciju
kontemplativnih redovnica

HRVATSKA REDOVNIČKA KONFERENCIJA

KONGREGACIJA ZA USTANOVE
POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA

UMIJEĆE TRAŽENJA BOŽJEGA LICA
Smjernice za formaciju kontemplativnih redovnica

„Lice Tvoje, Gospodine, ja tražim.“ (Ps 27,8)

Dokumenti – 12

Nakladnik:

Hrvatska redovnička konferencija,
Zagreb, Slavoljuba Bulvana 4

Objavljuje se s dopuštanjem LIBRERIA EDITRICE VATICANA

Odgovaraju:

fr. Slavko Slišković, OP predsjednik HRK
s. Gordana Igrec, FDC potpredsjednica HRK

Uredila:

s. Krista Mijatović, SCSC

Prijevod:

Slavko Antunović

Lektura:

Sabina Luketić

Grafička priprema:

Tvrtko Molnar, Banian ITC

Tisak:

Tiskara Zelina

Naklada:

1.000

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001081622.

ISBN 978-953-97249-8-4

KONGREGACIJA
ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA
I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA

**UMIJEĆE TRAŽENJA
BOŽJEGA LICA**
Smjernice za formaciju
kontemplativnih redovnica

„Lice Tvoje, Gospodine, ja tražim.“ (Ps 27,8)

HRVATSKA REDOVNIČKA KONFERENCIJA
Zagreb, 2020.

Naslov izvornika:

L'arte della ricerca del volto di Dio

Linee orientative per la formazione delle contemplative

„Il tuo volto io cerco“ (Sal 27,8)

(ISBN 978-88-266-0344-5)

© Libreria Editrice Vaticana, 2019.

*Traženje Božjega Lica
prisutno je u čitavoj povijesti.
Čovjek je od postanka pozvan
na dijalog ljubavi s Bogom.
Muškarac i žena, naime,
imaju nezatomljivu
religijsku dimenziju
koja usmjerava njihovo srce
prema traženju Apsolutnog, Boga (...).
U traženju Boga brzo se shvati
da nitko nije samodostatan.
Traženje nas potiče da,
u svjetlu vjere,
izađemo iz samih sebe
i oslobodimo se usredotočenosti na same sebe,
privučeni Licem Boga svetoga
i ujedno
»svetim tlom drugoga«,
kako bismo iskusili
dublje zajedništvo.*

(FRANJO, *Vultum Dei quaerere*, 1.)

Potreba formacije

1. Kontemplativni život ukorijenjen u šutnji - prvi oblik posvećenoga života u Crkvi, živi u traženju Božjega Lica dok ga svjedoči i kontemplira u srcu svijeta. Prisutnost zajednice postavljene kao grad na gori i kao svjetiljka na svijećnjaku (usp. Mt 5,14-15), premda u jednostavnosti života, na vidljiv način pokazuje cilj prema kojemu putuje čitava crkvena zajednica koja »napreduje na putevima vremena s pogledom uprtim na buduću rekapitulaciju svega u Kristu«¹.

2. Papa Franjo apostolskom konstitucijom *Vultum Dei quaerere* pokazuje taj posljednji misterij čitavoj Crkvi dok potvrđuje iskustvo kontemplativnih žena koje je, usredotočeno na Gospodina kao prvu i jedinu ljubav (usp. Hoš 2,21-25), tijekom stoljećâ rađalo obiljem plodova svetosti i velikom apostolskom plodonošću.² U tome pogledu, punom brižnosti, papa Franjo daje povlašteno mjesto formaciji kao procesu koji je nužan da se podupre i dadne polet duhovnim zvanjima danas.³

3. Zahtjev formacije ima širi obzor koji nadilazi zidove samostanâ i obuhvaća svijet; poziva živjeti zajedništvo razborito i s mudrim srcem, vrednujući granice i prividne razdvojenosti. Sveti Otac, svjestan da »nitko ne gradi budućnost tako da se izolira niti isključivo vlastitim snagama«⁴, poziva da se izbjegava 'bolest autoreferencijalnosti'⁵ te da se čuva vrijednost zajedništva među

¹ IVAN PAVAO II., *Vita consecrata. Apostolska pobudnica o posvećenomu životu i njegovu poslanju u Crkvi i svijetu* (25. III. 1996.), br. 59. (dalje: VC).

² Usp. FRANJO, *Vultum Dei quaerere. Apostolska konstitucija o ženskom kontemplativnom životu* (29. VI. 2016.), br. 5. (dalje: VDq).

³ Usp. FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3-8.

⁴ FRANJO, *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. XI. 2014.), II, 3.

⁵ Usp. *Isto*.

različitim samostanima kao put koji otvara budućnosti, prilagođujući sadašnjem času i aktualizirajući na taj način trajne i ozakonjene vrijednosti samosvojnosti.⁶ Stalno traženje Božjega Lica, na osobnoj i zajedničkoj razini, čini plodnim zajedništvo, koje postaje tako živo i plodno ozračje formacije.

4. U ovim su smjernicama ispisane jednostavne koordinate za formaciju monahinja kako bi se uzmglo potpomoći hod kontemplativnih redovnica⁷, žena koje hodočaste putom traženja pravoga Boga, žena koje su »srce koje moli u Crkvi i za Crkvu«⁸, koje prednjače u čovjekoljublju i slika su Kraljevstva nebeskoga. U tome kontekstu ovaj *Ratio* pruža sredstvo koje će potaknuti cjeloviti razvoj osobe, putem duhovne i ljudske formacije, kako bi se postigla i učvrstila puna zrelost u Kristu. Riječ je o tome da se pokrene jedan *umješan* proces⁹ koji zahtijeva »dovoljno dugo razdoblje«¹⁰.

⁶ Usp. *Isto*; *Zakonik kanonskog prava* (25. I. 1983.), kan. 614-615; 628 § 2-1; 630 § 3; 638 § 4; 684 § 3; 688 § 2; 699 § 2; 708; 1428 § 1-2.

⁷ U ovome će se dokumentu izrazi *monahinje* i *kontemplativne redovnice* upotrebljavati kao istoznačni.

⁸ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, Uvod, u: *Cor orans. Provedbena uputa apostolske konstitucije »Vultum Dei quaerere« o ženskom kontemplativnom životu* (1. IV. 2018.), (dalje: CO).

⁹ Usp. FRANJO, *La forza della vocazione. La Vita consecrata oggi*, Conversazioni con Fernando Prado, EDB, Bologna, 2018., 75.

¹⁰ VC, br. 65.

SUBJEKT
U FORMACIJSKOM PROCESU

U vitalnom postajanju

5. Samostan je 'škola služenja Gospodinu'. Izraz 'škola' obuhvaća ispravnu i nadahnjujuću viziju ovih *Smjernica* smještajući formacijski proces u jedno trajno i postojano mjesto za boravak ukorijenjen u šutnji sa sviješću i vjernošću, bez lažnih bjegova.¹¹

Taj formacijski proces, koji nikada nije dovršen, u stalnom je razvoju¹², vodi »do čovjeka savršena, do mjere uzrasta punine Kristove« (Ef 4,13); ne smije se svesti na prenošenje pojmova i usvajanje stavova i ponašanja, nego otvara punom obzoru, prateći osobu prema ljudskoj, kršćanskoj i monaškoj zrelosti, bez jukstapozicija ili paralelnih instancija.

6. Formacijski proces, taj svjesni i vitalni dinamizam za svaku osobu, pruža svakoj kontemplativnoj redovnici mogućnost rasti u čovjekoljublju i u duhu. Ta svijest, oživljena svakodnevnim vježbanjem, prati rast u duhu na takav način da osoba može napredovati prema punoj svijesti o svome biću. Premda preplavljena stalnom bujicom misli i osjećaja, osoba ostavlja nepromijenjenom srž svog identiteta, jer živi prema smislu vlastitoga poziva: tražiti Božje Lice, živjeti evanđelje, njegovati odnos s Gospodinom, sa samom sobom, sa sestrama, sa ženama i muškarcima našega vremena.

Prisutnost samima sebi ima nezamjenjivu ulogu u životu osobe koja postaje svjesni i odgovorni subjekt vlastite egzistencije. Samo ako je prisutna samoj sebi, osoba može upoznavati, vjerovati, ljubiti, na ljudski se način ophoditi prema stvarnostima i prema transcendentnomu.

¹¹ Usp. CO, br. 18.

¹² Usp. VC, br. 65.

Razvoj svijesti

7. Oblik svijesti nije statička niti jednostavna datost, jer se oblikuje i diferencira razvijajući se u vremenu i u različitim okruženjima. Osoba, kao budno, inteligentno, racionalno biće koje živi u različitim sredinama, u svom razvoju prolazi kroz stalni proces izgrađivanja i promjene svjesnoga života.

8. Svaka je kontemplativna redovnica primarni subjekt toga formacijskoga procesa koji je vodi do svijesti o sebi samoj i do slobodne, kreativne i vjerne suradnje s formacijskim posredovanjima vlastitima njezinu životnom stanju. Dok napreduje u monaškom životu, osoba je pozvana odnjegovati povjerljivost vlastitom srcu kako bi odlučno preuzela na sebe njegovu želju i nemir. To je stalna i lijepa zadaća, prisutna od samoga početka monaškoga hoda, koji zahtijeva svijest i iskrenost kroz čitav život.

9. Sveti Benedikt na početku *Pravila* preporučuje »ne odrediti ništa oštra, teška« te, nastavlja, »ako bi razum i pravda ponekad tražili malo stroži postupak«¹³, ne treba bježati, nego valja ustrajati. *To je integralni i integrirani formacijski hod kao stalni proces obraćenja, prosvjetljenja i preobrazbe, u kojem nas Duh svojim djelovanjem čini zaista djecom* (1 Iv 3,1) i oslobađa od *jarma ropstva* (Gal 5,1).

Cilj nije umrtvljenje osobe, nego preobrazba u Onoga kojega se kontemplira¹⁴ te dakle otvaranje umijeću življenja stvarnoga darivanja koje podrazumijeva sposobnost umrijeti samima sebi kako bi se raslo u slobodi sebedarja, u sve većoj ljubavi koja prosvjetljuje srce (usp. Ps 119,32)¹⁵ i otvara ga djelovanju Duha.¹⁶

¹³ BENEDIKT, Proslov, u: *Pravilo*, 45-47.

¹⁴ Usp. KLARA ASIŠKA, *Treće pismo Janji Praškoj*, 13.

¹⁵ U vezi s tim papa Franjo upozorava na jedno »shvaćanje« posvećenoga života koje je pomalo »pelagijansko«, a koje ga dovodi do toga da gubi »nešto od svoje svježine« (usp. FRANJO, *La forza della vocazione*, 49.).

¹⁶ Usp. VC, br. 65.

10. Vedro i hrabro prihvaćanje preobrazbâ koje prate život i kad kad ga čine nepredvidivim, omogućuje kontemplativnom životu da bude sve svjesniji hoda koji se odvija u misteriju danoga poziva: »Želja onoga koji se uzdiže zaustavlja se na onome što je poznato, ali, zbog jedne veće želje, duša se iznova uzdiže prema drugoj želji koja nadilazi prethodnu i, preko onoga što je uzvišenije, nastavlja hod prema bezgraničnom«¹⁷ prihvaćajući Krista kao »sve: dobro, svako dobro i najviše dobro«¹⁸.

11. Kontemplativne redovnice prihvaćaju izazov formacije savjesti koja je – kao svaki čovjekov hod – po svojoj naravi dug put usavršavanja prema identitetu i osobitosti koju milost oploduje u svakoj osobi. Izgrađivati se znači prihvatiti u *glinene posude* (2 Kor 4,7) trinitarno otajstvo koje u nama prebiva, prema Apostolu poticaju: »Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu.« (Fil 2,5).

Identitet učenice

12. U procesu izgradnje onoga što je svojstveno čovjeku izbija na vidjelo prvi cilj formacije kontemplativnih redovnica: usaditi identitet Kristove učenice u točno određeni evanđeoski i karizmatički poziv usklađujući sve ljudske dimenzije u jedinstvo duha. Taj hod suobličenja Kristu, sve dotle *da se ima isto mišljenje kao i u Kristu Isusu*¹⁹, kao otvoreni proces ne iscrpljuje se u početnoj fazi formacije, nego se nastavlja u svim životnim dobima. On zahtijeva osobno planiranje duboko povezano s razvojnom fazom svakoga člana koji neprestano svjedoči avanturu kršćanske humanosti u monaškom obliku.

¹⁷ GRGUR NIŠKI, *Homilije o Pjesmi nad pjesmama*, PG 44, 941 C.

¹⁸ FRANJO ASIŠKI, *Hvale Bogu Višnjemu*, 5.

¹⁹ Usp. VC, br. 65.

13. U tome hodu rađa se duhovna žena koja živi evanđeoske savjete u svakodnevnom odlukama, kao sklad i stil života. Taj se cilj postiže umijećem samoizgradnje²⁰ (autoformacije), nanovo kročeći »putem kojim je išla Djevica Marija koja je napredovala na putu vjere te je svoju sjedinjenost sa Sinom vjerno održala sve do križa«²¹. Rijč je o životnom procesu u kojem element konkretnosti koji se živi u svakodnevici ima specifičnu i nezaobilaznu ulogu, u duhu utjelovljenja. Na taj način žena postupno poprima osobiti identitet monaškoga života u otajstvu svetosti Crkve postajući »znak isključivog sjedinjenja Crkve-Zaručnice sa svojim Gospodinom«²².

14. Opat Antun podsjeća da je potrebno stalno i uvijek iznova ponirati u svakodnevnu svijest o razlozima vlastitoga izbora: danas krećem iznova. To je plodni i stalni proces koji se događa na način da se svakoga dana stupa bosom nogom na *sveto tlo* (Izl 3,5) stvarnosti, izbjegavajući da dođe do otvrdnuća srca: *O, da danas glas mu poslušate: Ne budite srca tvrda* (Ps 95,7-8). Bez svjesnoga i kontakta pomirenoga sa stvarnošću, bez *poučljivosti* i ponizne krotkosti srca ne pokreće se ikoji povjerljivi i trajni formacijski proces.

15. Svaka autentična formacija stoga je zahtjevna i stroga jer je iskustvo potpunoga darivanja vlastitoga ljubavi, polazeći od Isusovih riječi: *istina će vas osloboditi* (Iv 8,32). To podrazumijeva da se kreće od istine o sebi samima i bratskoga života koji se konkretno živi. Ta sloboda koja rađa ljubav omogućuje klanjati se Gospodinu Kristu, u našim srcima i dati razlog nadi koja je u nama (usp. 1 Pt 3,15) te – istodobno – prinijeti plodonosni doprinos bratskomu životu u zajednici.

²⁰ Usp. A. SPADARO, »Svegliate il mondo!« Colloquio di Papa Francesco con i Superiori Generali. Antonio Spadaro, u: *La Civiltà Cattolica*, 165 (2014./I), 10.

²¹ IVAN PAVAO II., *Redemptoris Mater. Enciklika o Blaženoj Djevici Mariji u životu Crkve na putu* (25. III. 1987.), br. 2.

²² VC, br. 59.

16. Tomu je životnom hodu određeno da ima karakter postupnosti i da traje čitav život, u osobnoj svjesnoj i stalnoj otvorenosti milosti, polazeći od praćenja prve klice zvanja pa sve do pripreme za susret s Bogom života na samrti.

FORMACIJA
ZA KONTEMPLATIVNI ŽIVOT

Dimenzije formacije

17. »*Hajde, uzidiimo na goru Jahvinu, podimo u dom Boga Jakovljeva! On će nas naučiti svojim putovima*« (Iz 2,3). »Pažnje, nakane, htijenja, misli, čuvstva, osjećaji svi koji ste u mojoj intimi, dodite: uzidiimo na goru, na mjesto koje Gospodin gleda i na kojem ga se gleda.«²³ Poziv na kontemplaciju, na uzlazak na goru Gospodnju jest sâm poziv Crkve. Kontemplaciji je upravljeno i podređeno svako drugo djelovanje.²⁴ Taj poziv daje trajni smisao i značenje monaškim zajednicama, molitvenim zajednicama koje su potpuno posvećene kontemplaciji, prema karizmi vlastitoj svakoj redovničkoj zajednici.

18. Kontemplativni monaški život, *sequela pressius Christi*²⁵, radikalno je usmjeren na nikad dovršeno traženje Boga²⁶. To otajstvo života zahtijeva stalni proces integracije i ujedinjenja i zahtijeva neke vlastite formacijske dimenzije.²⁷ To za sobom povlači brigu da u osobi sve bude integrirano na skladan i uravnotežen način, u skladu s vizijom jedne zdrave i ispravne teološke antropologije²⁸, živeći bez dihotomije intelektualnu i emotivnu, individualnu i zajedničarsku, osobnu i društvenu, afektivnu i spolnu formaciju.

19. Formacija za kontemplativni život zahtijeva da se osobu prati kako bi razmišljanje, ljubljenje i djelovanje po Duhu postali

²³ GIUGLIELMO DI SAINT THIERRY, Proslov, u: *Kontemplacija Boga*, 1.

²⁴ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Sacrosanctum Concilium. Konstitucija o svetoj liturgiji* (4. XII. 1963.), br. 2. (dalje: SC); FRANJO ASIŠKI, *Nepotvrđeno pravilo*, XXII-XXIII.

²⁵ Usp. VDq, br. 1-3.

²⁶ Usp. *Isto*, 3.

²⁷ Usp. KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Potissimum institutioni. Smjernice za formaciju u redovničkim ustanovama* (2. II. 1990.), br. 72-80. (dalje: PI).

²⁸ Usp. *Isto*, br. 76-77., 79-81.

pravilo života koji se manifestira u duboko evanđeoskom stilu.²⁹ U praćenju valja uvijek polaziti od konkretne stvarnosti svake sestre.

20. U obavljanju zadaće praćenja, osim sestrama u početnoj formaciji, posebnu se brižnost mora posvetiti sestrama u prvim godinama nakon svečanih zavjeta i sestrama u teškoćama, pribjegavajući, kada se to pokaže uputnim ili potrebnim, zajedničkom djelovanju duhovnoga i psihološkoga praćenja.

21. Praćenje zahtijeva ozračje povjerenja i prisnosti, na takav način da onaj koji obavlja službu praćenja poput »majke [uzmogne prispjeti tomu da] hrani i ljubi« sestru koju prati³⁰, pokazujući se uvijek suputnicom u hodu u znaku slušanja, prihvaćajući sestru koju prati u njezinoj stvarnosti i promičući kreposti koje ona ima.

22. U tome ozračju ona koju se prati moći će otvoriti svoje srce *starijoj* sestri ili bratu koje Gospodin stavlja uz nju kako bi zajedno dijelili put nasljedovanja Krista, radost istoga zvanja i kako bi istodobno mogli očitovati »s punim povjerenjem jedan drugome (...) svoje potrebe«³¹.

23. Onaj koji prati mora biti svjestan da svojom službom podupire rast prema ljudskoj zrelosti i zrelosti u zvanju; treba gajiti poštovanje prema tajni sestrine osobe; treba imati prikladnu naobrazbu, duhovnu i pedagošku, za ispunjavanje te zadaće; treba i sam/a imati iskustvo praćenja i prenositi, poglavito životom, svoju radosnu pripadnost Bogu u određenoj karizmi.

24. Sestra koju se prati pak mora imati na umu da je praćenje hod *eksproprijacije* i *restitucije* i, kao takav, mora biti povezan sa sviješću o vlastitoj slabosti i krhkosti. Otkrivanje sebe samih kao

²⁹ Usp. FRANJO, *La forza della vocazione*, 74-76.

³⁰ Usp. FRANJO ASIŠKI, *Potvrđeno pravilo*, 6, 8.

³¹ *Isto*.

bića potrebitih spasenja, oprostjenja i svjetla predstavlja polazište autentičnoga procesa formacije.

Formacija cjelovitoga čovjeka

25. Da bi bila to što treba biti, formacija treba zahvatiti osobu u njezinu istinskom čovještvu, dovodeći je do spoznaje istine o sebi samoj, u darovima i u ograničenjima. Na taj će joj se način pomoći da postigne onu unutarnju slobodu koja je pretpostavka da vlastito posvećenje živi dosljedno i iskreno, vedro i radosno, velikodušno i s ljubavlju³², bilo unutar samostana bilo u odnosu sa svijetom. Ne dolazi do rasta u formaciji ako ne postoji život koji pretače poziv, to jest koji ostvaruje Božji naum o osobi.

26. Put upoznavanja samoga sebe osobito je dragocjen u formaciji za asketsko predano zalaganje, što je bitni element u kontemplativnom životu, plod i zahtjev »odgovora na prvu i jedinu ljubav«³³. On pomaže čovještvu svake kontemplativne redovnice zasjati u svom punom sjaju, izbjegavajući opasnost da ga se umrtvi nezrelim i egocentričnim ili pretjerano zastarjelim dinamikama. Prvi je korak nesumnjivo antropološke naravi i zahtijeva da svaka osoba prihvati sebe kao povijesno biće i prihvati vlastite granice i vlastite rane.

27. Kontemplativna redovnica, kao i sve posvećene osobe, treba pratiteljice koje će je podupirati na tome putu pomirenja sa samom sobom, posvećujući veliku brigu »ljudskoj i afektivnoj zrelosti«³⁴. U vezi s tim temeljno je da sestra u formaciji, trajnoj ili početnoj, stekne svijest o sebi samoj, o vlastitoj tjelesnosti, žens-tvenosti i čuvstvenosti, usmjeravajući ih uvijek prema zvanju koje je odabrala.

³² Usp. VC, br. 71.

³³ VDq, br. 35.

³⁴ FRANJO, *La forza della vocazione*, 82.

28. Budući da se čovječstvo osobe oblikuje u odnosu, u formacijskom djelovanju morat će se posebnu pozornost posvetiti trima razinama odnosa:

– Sa samom sobom:

- * ulažući truda u blagotvorno sagledavanje vlastite povijesti u novome svjetlu i pomirenje s vlastitom prošlošću, što će je učiniti slobodnom osobom, kako bi nastavila otkrivati u sadašnjim događanjima Božje djelovanje u sebi
- * postičući sve čvršću ravnotežu vodeći računa o svakodnevnim ritmovima života, učeći čitati u malim i velikim događajima svakodnevnoga života stalnu prisutnost Boga koji »sve čini novo« (Otk 21,5)
- * stječući ispravno poštovanje i brigu o sebi, o vlastitoj nutrini i vlastitome tijelu, usklađujući i ujedinjujući bogatstva vlastite ženstvenosti s izborom zvanja
- * prevladavajući jednom zasvagda svaki oblik ovisnosti, bilo o sredstvima društvene komunikacije bilo o prethodnom načinu života, usvajajući način života vlastite zajednice.

– S drugima:

- * otkrivajući ljubav prema bratskom životu u zajednici, živeći prema vlastitoj karizmi i razvijajući i snažeći osjećaj pripadnosti zajednici
- * živeći besplatnost i predanje sebe same u odnosima, prihvaćajući druge kao Božji dar
- * gajeći temeljne ljudske osobine za življenje u odnosu
- * stječući konstruktivni kritički osjećaj polazeći od logike utemeljene na vjeri
- * razvijajući sposobnost komuniciranja, usklađujući riječ i šutnju i hvatajući se u koštac s konfliktima na prikladan način
- * pokazujući osjetljivost za oblike siromaštva i marginalizacije u današnjem svijetu i, kontemplacijom Isusove posebne

ljubavi prema siromašnima, naučiti biti solidarna s njima prikazujući vlastitu molitvu i djela ljubavi koja Duh Sveti nadahnjuje

– Sa stvorenim svijetom:

- * učeći se umjerenom i smjernom korištenju stvarima koje će joj omogućiti istrgnuti se iz ralja konzumerističkoga mentaliteta koji se vodi krilaticom ‘baciti nakon uporabe’
- * učeći crpiti iz prirode razloge za kontemplaciju i hvalu, imati s njom zdrav odnos koji je izvor psihofizičke ravnoteže, otkrivajući ljepotu stvorenja izišlih iz dobre Božje ruke i poštujući ih u svakome trenutku
- * doživljavajući rad kao milost koja uključuje svaku sestru u otajstvo sudjelovanja u Božjem stvaralačkom djelu i omogućuje joj dijeliti tegobe siromaha.

29. Poznavanje vlastitoga bića koje ima za cilj iskreno darivanje sebe same i vlastitoga života³⁵, u vladanjima i u nakanama³⁶, razvija se u duhu zajedništva³⁷, ostvaruje se u svakodnevicu, u okruženju jednoga samostana u kojem su konkretnost i evanđeoska kvaliteta odnosâ izvor plodnosti³⁸. U tom se čovječstvu ugnježđuje svijest o vlastitom krštenju kojim svaki krštenik biva uronjen u

³⁵ Usp. IVAN PAVAO II., *Mulieris dignitatem. Apostolsko pismo o pozivu i dostojanstvu žene prigodom Marijanske godine* (15. VIII. 1988.), br. 7. (dalje: MD).

³⁶ Usp. VC, br. 65.

³⁷ Usp. KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Ponovno krenuti od Krista. Obnovljena zauzetost posvećenoga života u trećem tisućljeću* (19. V. 2002.), br. 28. (dalje: PKK); IVAN PAVAO II., *Novo millennio ineunte. Apostolsko pismo episkopatu, kleru i vjernicima na završetku Velikog jubileja godine 2000.* (6. I. 2001.), br. 43. (dalje: NMI).

³⁸ Usp. IVAN PAVAO II., *Govor sudionicima plenarne skupštine Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života* (20. XI. 1992.).

Kristovo otajstvo, u obnovljenom dinamizmu obraćenja, koje je plod poučljivosti djelovanju Duha.

30. Samostan, koji je oduvijek poistovjećen s »radionicom«³⁹, u kojoj se s pomoću praktičnoga naukovanja učimo čistoći srca i života, kao i sa »školom Gospodnje službe«⁴⁰, postaje mjesto stalne formacije za obraćenje i askezu⁴¹. Unutarnje sazrijevanje povezano je s unutarnjom borbom (usp. Ef 6,10-20), ispunjavanjem zadaće razlučivanja (usp. Fil 2,5-11; 1 Kor 2,15; 12,10), iskustvom Križa i stjecanjem mudrosti pashalnoga otajstva.⁴²

31. Značaj monaškoga posvećenja uključuje stalno traženje i kontinuirani rast kako bi se izbjeglo svaku duhovnu sklerozu. U čitavom tom procesu posebnu pozornost i brigu treba posvetiti »skladnom rastu između duhovne i ljudske dimenzije«, što »podrazumijeva posvećivanje pozornosti specifičnoj antropologiji različitih kultura i senzibilitetu novih naraštaja s posebnim referiranjem na nove životne sredine«⁴³. U formacijskoj dinamici može se pokazati korisnim, kad se ocijeni da za tim postoji stvarna potreba, obratiti se za pomoć stručnjacima iz znanosti o čovjeku. Ta iskustva ne smiju zamijeniti specifično razlučivanje o monaškom životu s osobnim praćenjem odgojiteljica, kao i usrdni dijalog s onima koji obavljaju službu autoriteta.

³⁹ Benedikt, *Pravilo*, IV, 78.

⁴⁰ Proslov, u: *Isto*, 45.

⁴¹ Usp. PI, br. 36-38.

⁴² Usp. *Isto.*; VC, br. 38.

⁴³ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Za novo vino nove mješine. Od Drugoga vatikanskoga koncila naovamo posvećeni život i još uvijek prisutni izazovi* (6. I. 2017.), br. 14.

U Duhu

32. Monaška formacija u svojoj biti jest teologalno djelo, u svojem izvoru ukorijenjena je u Duhu Svetome, kao i u svome cilju. Ona predlaže razrađeni plan puta prema zajedništvu s Bogom Jednim i Trojedinim dok poziva na primarnu zadaću veličanja Boga koje se živi u punini.⁴⁴

33. *Opus Dei (Djelo Božje)* i euharistija jesu *fons et culmen* života Crkve i kontemplativnoga života.⁴⁵ Vlastitost je liturgije »da je ujedno ljudska i božanska, vidljiva i obdarena nevidljivim zbiljnostima, gorljiva u djelovanju, a odana kontemplaciji, prisutna u svijetu, a ipak putnica; i to tako da je u njoj ljudsko upravljeno i podređeno božanskome, vidljivo nevidljivome, djelovanje kontemplaciji, a ono sadašnje budućem gradu za kojim tragamo«⁴⁶. Svakodnevnu liturgiju treba pripremiti i slaviti brižno, izbjegavajući opasnost navike i monotonije.⁴⁷

34. »Kontemplativni muškarci i žene, svojim životom molitve, slušanja i razmatranja Riječi Božje, podsjećaju nas da čovjek ne živi samo o kruhu nego o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božjih (usp. Mt 4,4).«⁴⁸ Molitveno čitanje Riječi neprestano obnavlja susret s Bogom.⁴⁹ Monahinje se trebaju pripremati za *lectio divina* odgovarajućom biblijskom izobrazbom. U svakodnevnom vježbanju⁵⁰

⁴⁴ Usp. PI, br. 77.

⁴⁵ Usp. VDq, br. 22-23.

⁴⁶ SC, br. 2.

⁴⁷ Usp. VDq, br. 16.

⁴⁸ BENEDIKT XVI., *Verbum Domini. Postsinodalna apostolska pobudnica svetoga oca Benedikta XVI. biskupima, svećenicima, posvećenim osobama i vjernicima laicima o Riječi Božjoj u životu i u poslanju Crkve* (30. IX. 2010.), br. 83.

⁴⁹ Usp. VDq, br. 19-21.

⁵⁰ Usp. *Isto*, br. 19-20.; PI, br. 76.

moraju izoštravati sposobnost shvaćanja i razumijevanja Svetoga pisma (usp. Lk 24,27).

Sveto pismo treba postati izvorom poznavanja Kristova otajstva i otajstva čovjeka. Izreka svetoga Jeronima, koju je preuzeo Drugi vatikanski koncil, nije nimalo izgubila na svojoj snazi: »Nepoznavanje Pisama jest nepoznavanje Krista.«⁵¹

35. *Lectio divina* nije pobožna vježba (*devotio*) pridodana drugim oblicima osobne molitve, nego je *conditio sine qua non* kontemplativnoga života: »Valja vam se posvetiti *lectio* božanskih Pisama, prianjajući ustrajno uz to. Valja vam se založiti oko *lectio* s nakanom da vjerujete i svidite se Bogu. Ako se tijekom *lectio* nađeš pred zatvorenim vratima, kucaj i otvorit će ti onaj čuvar o kojem je Isus rekao: 'Čuvar će mu otvoriti.' Prianjajući tako uz *lectio divina*, traži iskreno i s nepokolebljivim pouzdanjem u Boga smisao božanskih Pisama, jer u njima se krije velika širina. Ne smiješ se međutim zadovoljiti time da samo kucaš i tražiš: da bi shvatio Božje stvari, prijeko ti je potreban *oratio*. Upravo da bi nas potaknuo na to Spasitelj nam je rekao ne samo: 'Tražite i naći ćete', i: 'Kucajte i otvorit će vam se', nego je dodao i ovo: 'Tražite i primit ćete.'«⁵²

36. U osobnoj molitvi svaka monahinja uči biti s Gospodinom (usp. Mk 3,13; Ps 37), kuša milost tišine i samoće u kojoj prebiva Božja prisutnost (usp. Hoš 2,16-17), uspostavlja s Gospodinom Isusom jedinstveni i izvorni odnos crpeći smisao i radost vlastitoga posvećenja.⁵³

⁵¹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dei Verbum. Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi* (18. XI. 1965.), br. 25.

⁵² ORIGEN, *Epistola ad Gregorium*, 3: PG 11, 92.

⁵³ Usp. FRANJO, *Apostolsko pismo svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenog života*, II, 1.

Čitav proces ukorjenjuje se u samoći i tišini.⁵⁴ »Unutarnji život zahtijeva askezu vremena i tijela, traži šutnju kao dimenziju u kojoj se boravi; priziva samoću kao bitni trenutak čišćenja i osobne integracije; poziva na molitvu u skrovitosti, kako bi se susrelo Gospodina koji prebiva u tajnosti i učinilo od vlastitog srca unutarnju sobu (usp. Mt 6,6), najosobnije i nepovredivo mjesto u kojem se čovjek klanja Bogu: *Neka dragi moj dođe u vrt svoj, neka jede najbolje plodove u njemu* (Pj 4,16).«⁵⁵

37. Samoća i tišina, mjesta susreta s Bogom, plod jedne asketske vježbe vlastite čovjeku, postaju proročki navještaj. Vremena veće samoće i povučeniosti iz ritma svakodnevice služe obnavljanju razlogâ i radosti kontemplativnoga života i potvrđivanju proroštva, kao i započinjanju hoda u nutrinu koji dovodi do kontemplacije Božjega Lica.

Okupljene u zajednicu

38. »Redovnička se zajednica, naime, smatrala neprekinutom nasljednicom skupine koja je slijedila Isusa. On ih je osobno pozvao, jednog po jednog, da žive u zajedništvu s njime i s drugim učenicima i da s njime dijele život i sudbinu (usp. Mk 3,13-15), da na taj način budu znak života i zajedništva što ga je On uspostavio.«⁵⁶

U toj viziji iskustvo života sestara u samostanu mjesto je formacije duha, povlašteni prostor zajedništva s Kristom, izraz Crkve: »Prve su monaške zajednice gledale na zajednicu učenika

⁵⁴ Usp. PI, br. 38.; VDq, br. 33.

⁵⁵ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Kontemplirajte. Bogu posvećenim muškarcima i ženama na tragovima Ljepote* (15. X. 2015.), br. 38.

⁵⁶ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Bratski život u zajednici* (2. II. 1994.), br. 10. (dalje: BZZ).

koji su slijedili Krista i na onu jeruzalemsku kao na ideal života. Poput Crkve koja se tek rodila, imajući jedno srce i jednu dušu, monasi, okupivši se oko jednoga duhovnog vođe, opata, odlučiše živjeti radikalno zajedništvo materijalnih i duhovnih dobara te jedinstvo koje je uspostavio Krist. Ta zajednica nalazi svoj arhetip i svoj ujedinjujući dinamizam u životu i jedinstvu Osoba Presvetoga Trojstva. «⁵⁷

39. Bogatstvo odnosâ sestara u »ozračju tišine zaštićene svakodnevnom klauzutom«⁵⁸ prati monahinju u *pozivu sveopće sestre u Kristu*, s nježnošću »Isusa, naše majke«⁵⁹, prema shvaćanju Julijane iz Norwicha. »Posebno je znakovito svjedočenje kontemplativnih redovnica i redovnika. Bratski život po njima ima šire i dublje dimenzije koje proizlaze iz temeljnog zahtjeva toga posebnog zvanja, odnosno od traženja jedino Boga u tišini i molitvi. Njihova neprestana pažnja usmjerena na Boga čini osjetljivijom i obzirnijom pažnju prema drugim članovima zajednice, te kontemplacija postaje oslobađajućom silom od svakog oblika sebičnosti. Bratski život u zajedništvu u nekom samostanu poziv je da se postane živim znakom otajstva Crkve: što je veće otajstvo milosti, to je bogatiji plod spasenja.«⁶⁰

40. *Nezaobilazna je potreba* oblikovanja zajednica kojima će biti zajednički ne samo krov nad glavom, liturgija i rad nego zajedništvo života: iskustvo autentične čovječnosti, život vjere i molitve; život po evanđelju; uzorna solidarnost (usp. Mt 5,43-48; Iv 13,34); bratska pomoć sve do krajnjih posljedica dijakonije ljubavi (usp. Iv 15,13); osobna i duboka komunikacija; prijateljska

⁵⁷ *Isto.*

⁵⁸ VDq, br. 13.

⁵⁹ JULIJANA IZ NORWICHA, *Libro delle Rivelazioni*, Ancora, Milano, 1984., 256-257.

⁶⁰ BŽZ, br. 10.

relacionalnost; zajednički projekt koji zahtijeva složno donošenje odluka, ocjenjivanje prijednoga puta i ispravljanje s ljubavlju kako bi sredstva uvijek odgovarala cilju koji se želi zajedničkim snagama postići. To zajedništvo u znaku prihvaćanja otvara se, prema vlastitoj monaškoj karizmi, gostoljubivosti i služenju siromasima.

Da bi se navedeno postiglo, nužno je prijeći sa zajedničkoga života na zajedništvo života, s jednostavne zajednice na bratski život u zajednici.

U plodnosti kulture

41. Kultura, ta vrijednost koju monaška tradicija trajno čuva, postaje nužni formacijski čimbenik za ljudski, duhovni i bratski život.⁶¹ Među *četirima stupovima* na kojima mora počivati formacija, a koji su međusobno duboko povezani, u misli pape Franje jest i »život u znaku studija«⁶² jer, kao što je podsjetio, »milost pretpostavlja kulturu, a Božji dar postaje opipljiv u kulturi onoga koji ga prima«⁶³.

Svaka zajednica treba odrediti prikladno vrijeme koje će se posvetiti čitanju i osobnom učenju, koristeći se »dobrom knjižnicom, neprestano popunjavanom novoizašlim djelima«⁶⁴ i dokumentacijom kojoj se može pristupiti pomoću sustava informacijsko-komunikacijske tehnologije. Dopušteno je, prema potrebi, obratiti se osobama izvan zajednice⁶⁵, stručnjacima i sestrama iz drugih samostana.

⁶¹ Usp. PI, br. 75.

⁶² FRANJO, *La forza della vocazione*, 78.

⁶³ FRANJO, *Evangelii gaudium. Apostolska pobudnica o naviještanju Evanđelja u današnjem svijetu* (24. XI. 2013.), br. 115. (dalje: EG).

⁶⁴ PI, br. 84.

⁶⁵ Usp. *Isto*, br. 82.

42. U formaciji se mora predvidjeti zdrava i uravnotežena informiranost koja otvara čitavomu svijetu, osobito onima koji trpe. Kontemplativna redovnica pozvana je nastanjivati povijest njejujući unutarnji pogled. Moguće je u vezi s tim koristiti se tiskovinama i sredstvima digitalne komunikacije, kojima se treba služiti s »razboritim razlučivanjem kako bi ih se stavilo u službu izgrađivanja kontemplativnoga života«⁶⁶ i kako ne bi odvrćale od života skrivena s Kristom u Bogu (usp. Kol 3, 3). Nije dovoljna informiranost, povijest treba čitati pameću srca: »radost i nada, žalost i tjeskoba«⁶⁷ sviju prihvaćat će se s mudrošću koja dolazi odozgor i sa suosjećanjem.

U dostojanstvu rada

43. U formaciji za kontemplativni život treba posvetiti brigu obrazovanju za rad, manualni i intelektualni, bilo kao svakodnevno služenje životu u samostanu bilo kao zalaganje i suradnja u poslovima koje zajednica obavlja za vlastito uzdržavanje. Na taj način svaka sestra raste u duhu služenja, sazrijevajući u suodgovornosti.⁶⁸

44. Rad ujedno pomaže uravnotežiti različite aspekte života, a predstavlja i element solidarnosti sa svim ljudima, poglavito siromasima, dozivajući u pamet riječi svetoga Benedikta: »Zaista su tada monasi kad žive od rada svojih ruku.«⁶⁹ Evanđeoski osjećaj, stručnost, vjerno i predano zalaganje, kao i unutarnja sloboda, moraju biti prisutni u ispravnoj viziji i vrednovanju rada kako se ovaj ne bi pretvorio u napast posjedovanja i jedino priznanje osobnoga identiteta. Valja ga, naprotiv, obavljati

⁶⁶ VDq, br. 34.

⁶⁷ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu* (7. XII. 1965.), br. 1.

⁶⁸ Usp. VDq, br. 32.

⁶⁹ BENEDIKT, *Pravilo*, XLVIII, 8.

vjerno i pobožno i da se ne ugasi duh svete molitve i pobožnosti, kojemu sve ostalo vremenito mora služiti⁷⁰, kao što kaže Asiški siromašak.

U poslanju Crkve prema karizmi

45. Vjernost Duhu, koja vodi svaku karizmu do plodnosti⁷¹, jamči specifično služenje kontemplativnoga života u Crkvi i svijetu, potvrđujući je kao »rječit znak zajedništva, boravište koje rado prihvaća one koji traže Boga i stvari duha, škole vjere i pravi laboratoriji studija, dijaloga i kulture za izgradnju crkvenoga života i samoga zemaljskoga grada, u očekivanju onog nebeskoga«⁷².

46. Vjernost karizmi zahtijeva neprestani samoodgoj za zdravu ekleziologiju zajedništva koju je htio Drugi vatikanski koncil. Produbljivanje vlastite karizmatičke tradicije treba kontekstualizirati i tumačiti u *sentire cum Ecclesia*, u skladu sa *sensus fdelium* i u inteligentnom razlučivanju znakova vremena. Do te se formacije dolazi proučavanjem crkvenoga učiteljstva i formativne i pravne literature nastale u redu kojem se pripada ili monaškom savezu (federaciji).

47. U toj crkvenoj viziji svaki aspekt formacije bit će oblikovan i izražen prema izvorišnom nadahnuću vlastite ustanove.⁷³ Formacijski proces mora pratiti osobu u sazrijevanju vlastite vitalne sin-

⁷⁰ Usp. FRANJO ASIŠKI, *Potvrđeno pravilo*, V, 2.; *Pismo bratu Antunu*, 2.

⁷¹ Da bi se zajamčilo tu plodnost, ishodišnu karizmu, kao što prepoznaje papa FRANJO, treba *pročistiti*, spašavajući »najautentičniji dio temeljnih karizmi da se vidi kako se ona izražava ili bi se trebala izražavati danas. (...) Ne pretvarajmo ih u muzejske izložke. (...) Danas i ovdje moramo dati odgovore polazeći od naše karizme. (...) Posvećeni život je poput vode: kad stagnira, postane ustajalom.« (FRANJO, *La forza della vocazione*, 42-43., 45.)

⁷² VC, br. 6.

⁷³ Usp. *Isto*, br. 71.

teze karizme kako bi živjela njezin duh u usrdnom razlučivanju s monaškom zajednicom, u skladu sa sadašnjim trenutkom Crkve i svijeta.

U vezi s tim u praćenju zvanja, počevši od početne formacije, neka se njeguje iskreni osjećaj crkvene pripadnosti: »...hod posvećenoga života jest hod uključivanja u Crkvu. (...) Eto: riječ je o crkvenom uključivanju s crkvenim kategorijama, s crkvenim duhovnim životom. (...) Za drugo nema potrebe.«⁷⁴

48. Karizmatska baština živi dvostruki dinamizam: starije monahinje prenose vjeru, a mlađe ju plodno prihvaćaju. Prepoznati vrijednost iskustva života prisutnoga u zajednici i tumačiti njegove načine i prakse, pretačući ih u jezik i simboliku mlađih naraštaja, nužan je i koristan proces.

49. Svaki samostan, zahvaljujući vlastitoj samostalnosti, razvija povijesnu i duhovnu posebnost vezanu uz sredine u koje je uključen. Korisno je upustiti se u dublje proučavanje povijesti i specifičnoga poziva kako bi se sačuvalo njihovo poznavanje pazeći međutim pritom da se *ne bavimo prekapanjem po prošlosti* potaknutim prizemnim interesima.⁷⁵

U ekumenskoj viziji

50. Crkva poziva monaški život na posebnu osjetljivost prema ekumenizmu kao formativnoj viziji u znaku unifikacije, crkvenoga zajedništva, suosjećanja: »Duhovni ekumenizam molitve, obraćenja srca i ljubavi osobito povjeravam samostanima kontemplativnog života. U tu svrhu ohrabrujem njihovu nazočnost tamo gdje žive kršćanske zajednice raznih vjeroispovijesti, kako bi njihovo posvemašnje posvećenje onome što je 'jedino potrebno' (usp. Lk 10,42), štovanju Boga i zauzimanju molitvom za

⁷⁴ FRANJO, *La forza della vocazione*, 41.

⁷⁵ Usp. VC, br. 101.

spasenje svijeta, zajedno s njihovim svjedočanstvom evanđeoskog života prema vlastitim karizmama, bio za sve poticaj da se živi, prema slici Trojstva, u onome jedinstvu koje je Isus htio i tražio od Oca za svoje učenike.«⁷⁶

Formativno ozračje i protagonisti formacije

51. Posluš vjere, *lectio divina*, predani intelektualni rad i učenje, liturgija, askeza, *communitas*, ozbiljnost u radu, ukorijenjeni u plodnu šutnju stvaraju i jačaju formativno ozračje u kojem se osoba uči duhovnom umijeću traženja Božjega Lica.⁷⁷ Presađuje se sjemenke života koje mogu izrasti u ljubav prema kontemplaciji Istine.

To iskustvo, življeno unutar zidova klauzure, koje je naizgled izvan svijeta, postaje mjesto proročkoga dijeljenja: »U toj dinamici kontemplacije vi ste glas Crkve koja neumorno hvali, zahvaljuje, jeca i zagovara za sav ljudski rod.«⁷⁸

52. Protagonisti stalne i početne formacije za monaški život jesu sljedeći: svaka pojedina sestra, zajednica, viša poglavarica samostana, odgojiteljice, predsjednica saveza (federacije), eventualni stručnjaci.⁷⁹

53. Svi su pozvani djelovati na vlastitom području nadležnosti u duhu kvalitetne suradnje – u skladu s učenjem crkvenoga učiteljstva, u pozornosti prema suvremenim kulturama i specifičnom pozivu na kontemplativni život – kako bi monaški *corpus* živio trajni i plodni formativni proces.

⁷⁶ *Isto.*

⁷⁷ Usp. BENEDIKT, *Pravilo*, IV, 75.

⁷⁸ VDq, br. 9.

⁷⁹ Usp. CO, br. 237-241.

54. Neka svi usto posvete posebnu pozornost razlučivanju kandidata na način da »budu psihološki i afektivno zdrave«⁸⁰.

Pojedina sestra

55. Svaka sestra u početnoj ili trajnoj formaciji, kao ona koja je prva odgovorna za vlastitu formaciju, pod djelovanjem Duha, preuzima na sebe s velikom odgovornošću zadaću koja joj pripada kao protagonistici stalnoga projekta rasta i obraćenja u koji se ulaže čitav život.⁸¹

56. Na tome putu svaka sestra treba pokazati spremnost dopustiti da je prate posredovanja koja joj Gospodin, preko zajednice, stavlja na raspolaganje i dijeliti s njima svoje radosti, nade i brige, pokazujući na taj način veliku formativnu raspoloživost da otkrije svoje *ja*, oslobodi se vlastitoga *ja* i postane nova žena, slobodna u srcu.

Odgoviteljice

57. Sestre kojima je povjerena posebna odgovornost za formaciju trebaju preuzeti na sebe tu zadaću u duhu radosnoga služenja sestrama. Trebaju očitovati radost svoga kontemplativnoga poziva i predano se zalagati oko formacije.

58. Odgoviteljice trebaju imati iskustveno poznavanje Boga kroz molitvu, mudrost koja proizlazi iz pozornoga i dugotrajnoga

⁸⁰ FRANJO, *La forza della vocazione*, 81. Papa inzistira na tome da se »posveti veliku brigu ljudskoj i afektivnoj zrelosti«, kao i »ozbiljnom razlučivanju te oslušivanju također glasa iskustva koje ima Crkva«, te zaključuje: »Kad se u svemu tome ne prione brižnom razlučivanju, problemi se samo povećavaju.« (*Isto*, 82.)

⁸¹ Usp. CO, br. 227.

slušanja Božje riječi i veliku ljubav prema duhovnim stvarnostima vlastite karizme, tako da mogu pratiti druge na tom istom putu.⁸²

59. Odgojiteljice trebaju imati jasnu svijest o tome da su samo *posrednice* između Boga, jedinoga pravoga odgojitelja, i odgajnica, koje su prve odgovorne za svoju formaciju, sprječavajući svaku vrstu ovisnosti i pomažući sestrama u formaciji upoznati same sebe, u svojim mogućnostima i u svojim granicama, učiniti korak od iskrenosti do istine i na prikladan način rješavati svoje teškoće. U toj službi odgojiteljica treba imati na umu da je njezino poslanje podupirati i pomagati »koliko god više može pomoći«⁸³. Riječ je o tome da »se mlade odgaja tako da ih se ne prisiljava ići preko svojih granica«⁸⁴.

60. Osim što trebaju biti transparentne i dosljedne u vlastitome životu, odgojiteljice, s obzirom na to da imaju posebnu ulogu u praćenju kandidatice i u razlučivanju autentičnosti Božjega poziva na kontemplativni život i kao svoje poslanje prenositi osobama koje su im povjerene »ljepotu nasljedovanja Gospodina i vrijednost karizme u kojoj se ono obavlja«⁸⁵, moraju posebno cijeniti sljedeće stavove:

- sposobnost slušanja, dijaloga i darivanja sebe samoga drugima
- ozbiljno i objektivno poznavanje sebe same, vlastitih granica i mogućnosti
- emotivna stabilnost, sposobnost nadvladavanja frustracija i sposobnost izraziti s određenom sigurnošću vlastite osjećaje i vlastita uvjerenja

⁸² Usp. VC, br. 66.

⁸³ FRANJO, *La forza della vocazione*, 80.

⁸⁴ *Isto*, 81.

⁸⁵ VC, br. 66.

– ljudske osobine razlučivanja, uravnoteženosti, ozbiljnosti, strpljivosti, razumijevanja, duha veselja i prave ljubavi prema sestrama koje su im povjerene.⁸⁶

61. Ono što se traži od odgojiteljice zahtijeva pomno razlučivanje u njihovu izboru i posebnu brigu u njihovoj formaciji: »Trebalo stalno imati pred očima da u izgradnji nema mjesta improvizaciji, već ona iziskuje daljnju i stalnu pripravu. Bez temeljite izobrazbe odgojiteljâ neće biti moguće stvarno i obećavajuće praćenje najmlađih.«⁸⁷

62. Odgojiteljice trebaju imati raspoloživo vrijeme kako bi mogle na prvo mjesto staviti svoju službu. Ostale aktivnosti moraju biti spojive s njihovom glavnom zadaćom. Treba se usto uvijek imati na umu da je osobni razgovor, »kao običaj nenadomjestive i povjerene uspješnosti«⁸⁸, glavno sredstvo unutar dinamike vlastite personalizirane formacije i ima kao temelj uzajamno povjerenje.

63. To podrazumijeva da će odgojiteljica steći to povjerenje pozornim slušanjem, da neće suditi druge, da će posvetiti dovoljno vremena susretu, podrazumijeva česte razgovore, sposobnost preuzeti na sebe napetosti drugoga, iskrenost i poniznost u pružanju vlastitih tumačenja o onome što sestra proživljava, čuvanje tajne o onom što joj je povjereno, njezinu osobnu dosljednost života.

⁸⁶ Usp. FRANJO, *La forza della vocazione*, 74-75.

⁸⁷ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Za novo vino nove mjesine*, br. 16.

⁸⁸ VC, br. 66.

Viša poglavarica

64. Viša poglavarica, opatica, priorica, odnosno predsjednica neke monaške kongregacije, istodobno dok posvećuje brigu vlastitoj formaciji, treba preuzeti na sebe s velikom odgovornošću svoju ulogu odgojiteljice sestara koje su joj povjerene. Kao takva:

- treba biti pozorna na ljudske i duhovne potrebe onih kojima služi
- trebaju je resiti ljudske odlike razlučivanja, uravnoteženosti i poštovanja prema darovima koje Gospodin daje svakoj sestri
- treba sa svim sestrama živjeti i izgrađivati odnose povjerenja, slobode i odgovornosti; treba vrednovati i očitovati jednostavnim ljudskim gestama svoje poštovanje prema njima
- treba njegovati stav dijaloga, kao pravu i duboku ispovijest vjere; u tome ozračju treba promicati izradu zajedničkoga projekta života, uz sudjelovanje svih monahinja⁸⁹
- treba izgrađivati zajednicu koja će uistinu biti povlašteni prostor trajne i početne formacije; zajednicu u kojoj će se posluš pretvoriti u suradnju, siromaštvo u solidarnost, čistoća u sredstvo koje otvara srce prihvaćanju i sveopćem bratstvu; zajednicu gdje se njeguje molitva i sve ono što svaka pojedina nosi u svojoj nutrini, osjećaje koji trebaju podršku; zajednicu gdje se živi *mistika susreta, mistika zajedničkoga življenja*⁹⁰.

65. Poglavarica se treba više oslanjati na primjer nego na riječi u ostvarivanju zadaće pomaganja sestrama da rastu u punini i budu

⁸⁹ Usp. NMI, br. 45.; KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Za novo vino nove mješine*, br. 20.

⁹⁰ Usp. FRANJO, *Apostolsko pismo svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenog života*, I, 2.; II, 3.

uvijek suobličene Kristovoj slici. Neka uvijek ima na pameti da je Gospodin došao služiti, a ne da bude služen (usp. Mt 20,28).⁹¹ Budući da je evanđelje zahtjevno, i ona će morati biti zahtjevna u onom bitnom, ali će istodobno morati biti puna razumijevanja u ophođenju sa sestrama koje su joj povjerene, *ne prodirući silom u prostor njihovih rana*⁹².

Zajednica

66. Monahinja treba naučiti biti i postati kontemplativna sestra u zajednici i po svakodnevnom sudjelovanju u životu konkretne zajednice i bratstva. Zajednica je mjesto u kojem je duh utemeljitelja potpuno živ. Zajednica je mjesto u kojem se karizma i duh žive na konkretan način i postaju očiti. Zajednica je fizički i teološki prostor gdje se »mora vježbati teško umijeće jedinstva života«⁹³. To »zahtijeva suradnju i skladnu i prikladnu prisutnost čitave zajednice«⁹⁴, uz jasnu distinkciju i istodobno komplementarnost uloga.

67. Uključivanje čitave zajednice u formaciju, bilo trajnu bilo početnu, podrazumijeva da svaki samostan s radošću preuzme na sebe formativnu ulogu i ostvari nužne uvjete da bi uistinu to i bio, a to jesu:

- kvaliteta bratskoga života označenoga ozračjem povjerenja, dijaloga i uljuđenosti, koji potpomaže liturgijsku i osobnu molitvu, slušanje Božje riječi, učenje i rad

⁹¹ Usp. KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Za novo vino nove mješine*, br. 21.

⁹² Usp. FRANJO, *La forza della vocazione*, 60.

⁹³ VC, br. 67.

⁹⁴ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Za novo vino nove mješine*, br. 16.

- općenita dosljednost između eksplicitnih i implicitnih odgojnih poruka i stvarnosti posvećenoga života
- očitovanje ljepote kontemplativnoga života potpuno posvećenoga Gospodinu
- sposobnost da bude izazov, poziv na sve veće napredovanje
- raspoloživost da se raste zajedno i prihvati formativni odnos između njezinih članova i osobito s kandidatcima u formaciji
- osjećaj odgovornosti sestara prema samoj zajednici u kojoj se nalaze
- projekt bratskoga života, koji je plod zajedničkoga razlučivanja, u kojem će se poštovati i vrednovati kao bogatstvo različitosti suradnju među mladima i starijima, razumijevanje za one koje griješe i još nisu naučile
- spremnost za hvatanje u koštac s konfliktima i zajedničko traženje rješenja, obraćajući se, ako se to u pojedinom slučaju pokaže potrebnim, za pomoć stručnjacima, na takav način da zajednica bude povlašteno mjesto za trajno obraćenje
- posvećivanje pozornosti povijesti i otvorenost siromašnima i marginaliziranim u skladu s vlastitim izborom kontemplativnoga života.

Predsjednica saveza (federacije)

68. Predsjednica saveza (federacije), sa svojim vijećem i u tijesnoj suradnji s višim poglavaricama, treba promicati i koordinirati formaciju na saveznoj (federacijskoj) razini; treba isto tako organizirati trajnu formaciju viših poglavarica i odgojiteljica u savezu (federaciji).⁹⁵

⁹⁵ Usp. CO, br. 117-120.

69. Predsjednica saveza (federacije), zajedno sa svojim vijećem, treba izraditi temeljne savezne (federacijske) odredbe o odgoju i izobrazbi (*Ratio formationis*), u skladu s ovim temeljnim odredbama, jamčeći cjelovitu, sveobuhvatnu, postupnu i dosljednu formaciju za sestre saveza (federacije).⁹⁶ Da bi stupio na snagu, spomenuti *Ratio* treba odobriti Skupština saveza (federacije).

Eventualni stručnjaci

70. U personaliziranom praćenju, ako je potrebno, može se uteći pomoći psihopedagoških znanosti. One mogu pomoći bilo u strukturiranju (oblikovanju) uravnoteženoga razvoja osobnosti bilo u prebrođivanju nekih osjetljivih razdoblja života. U svemu tome treba imati na umu da služba praćenja ne zamjenjuje djelovanje Boga, prvoga i jedinoga odgojitelja i pratitelja, kao ni rad onih koje se prati, koji su prvi odgovorni za vlastitu formaciju.

⁹⁶ Usp. *Isto*, br. 225-226.

TRAJNA FORMACIJA

Ratio formationis

71. Kao što je ponovljeno više puta, formacija je proces za koji je svaka osoba prva odgovorna.⁹⁷ U toj viziji odjekuju Apostolove riječi: »Raspiruj milosni dar Božji koji je u tebi po polaganju mojih ruku.« (2 Tim 1,6) Na taj nezaobilazni proces posebno upozorava Zakonik kanonskoga prava (kan. 659.) kada kaže: »Neka se u svakoj ustanovi poslije prvog zavjetovanja nastavi odgoj i obrazovanje svih članova da bi potpunije živjeli životom koji je vlastit ustanovi i da bi primjerenije vršili njezino poslanje.«

72. Sastavljanje vlastitoga *Ratio formationis* nešto je u što se trebaju upustiti mnogi savezi (federacije): »*Ratio* danas odgovara velikoj potrebi: s jedne strane, on pokazuje način prenošenja duha Ustanove, da ga žive u njegovoj izvornosti nove generacije, u različitostima kultura i geografskih situacija; s druge strane, razjašnjava posvećenim osobama sredstva za življenje istoga duha u različitim razdobljima egzistencije napredujući prema punoj zrelosti vjere u Krista Isusa. Ako je, dakle, točno da obnova posvećenoga života ovisi poglavito o formaciji, isto je tako točno da je formacija, od svoje strane, vezana za sposobnost da se predloži metoda bogata duhovnom i pedagoškom mudrošću koja bi postupno privela onoga koji teži posvećenju da usvoji osjećaje Krista Gospodina.«⁹⁸

73. *Ratio formationis* treba biti formativna ponuda osmišljena za žene pozvane nasljedovati Krista (*sequela Christi*) u kontemplativnom životu: »Od samog početka Kristova poslanja žena pokazuje prema njemu i prema njegovu otajstvu posebnu osjetljivost svojstvenu ženskom biću.«⁹⁹ Taj posebni dar žene jest »*znak Božje nježnosti prema ljudskom rodu* i naročito svjedočanstvo tajne Crkve koja je djeвица, zaručnica i majka«¹⁰⁰.

⁹⁷ Usp. VDq, br. 13.

⁹⁸ VC, br. 68.

⁹⁹ MD, br. 16.

¹⁰⁰ VC, br. 57.

74. On treba biti izrađen na saveznoj (federacijskoj) razini i primijenjen u svim samostanima kao prvi i nezaobilazni plan kako bi se zajamčio stvarni hod formacije.¹⁰¹

Formacija monahinjâ

75. Svrha posvećenoga života sastoji se u suobličenju Gospodinu Isusu i *njegovu posvemašnjemu žrtvovanju*, zbog čega formacija otvara i prati taj razvojni put *progresivnoga usvajanja Kristovih osjećaja prema Ocu*. Metoda formacije »morat će preuzeti i izražavati *značajku ukupnosti*. Morat će biti formacija cijele osobe, u svim vidovima njezine individualnosti, u ponašanjima kao i u nakanama. Jasno je da, upravo zbog njezine težnje za preobrazbom cijele osobe, *formativno zalaganje ne prestaje nikada*.«¹⁰²

76. »Trajna formacija je, kako za Ustanove apostolskog života tako i za one kontemplativnoga života, unutrašnji zahtjev redovničkoga posvećenja. (...) *Početna formacija* se, prema tome, mora spojiti s onom trajnom, stvarajući u subjektu formacije raspoloživost da se dopusti formirati u sve dane života.«¹⁰³ Stalna formacija koincidira s predanim asketskim zalaganjem u najširem smislu toga izraza i traje zauvijek.¹⁰⁴ »Da bi se osiguralo odgovarajuću trajnu izgradnju, neka savezi (federacije) promiču suradnju među samostanima putem razmjene gradiva za izgradnju i korištenjem digitalnih sredstava komunikacije, u kojem je uvijek nužna umjerenost.«¹⁰⁵

¹⁰¹ Usp. *Isto*, br. 68.

¹⁰² *Isto*, br. 65.

¹⁰³ *Isto*, br. 69.

¹⁰⁴ Usp. CO, br. 231-241.

¹⁰⁵ FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 2.

Monaška zajednica: mistika susreta

77. »Samostan je (...) mjesto u kojem se odvija formacijski hod«¹⁰⁶. Misterij zajedništva na koji se monaška zajednica referira »ima cilj da odražava dubinu i bogatstvo te tajne, uobličujući se kao ljudski prostor u kojemu je nastanjeno Trojstvo, koje tako proširuje u povijest darove zajedništva svojstvene trima božanskim Osobama.«¹⁰⁷

Zato u toj viziji zajednica posebno pazi na stalnu formaciju, koja je »temelj svake faze formacije«¹⁰⁸. Tako se čuva autentičnost života, u dinamičnoj vjernosti vlastitoj karizmi, svjesni da monaško svjedočenje postaje prvi, rječiti navještaj svojstven tom duhovnom zvanju.

78. Monaška formacija, koja je u svojoj osnovi zajednička, prati iskustvo bratskoga zajedništva, »*teološki prostor* u kojemu se može iskusiti mistična prisutnost uskrsloga Gospodina (usp. Mt 18,20). To se događa zahvaljujući uzajamnoj ljubavi onih koji sačinjavaju zajednicu, ljubavi hranjenoj Riječju i Euharistijom, pročišćenju u sakramentu pomirenja, podržavanoj zazivanjem jedinstva, posebnoga dara Duha onima koji zauzimaju stav pokornog slušanja Evanđelja. Upravo je On, Duh Sveti, taj koji uvodi dušu u zajedništvo s Ocem i njegovim Sinom Isusom Kristom (usp. 1 Iv 1,3), zajedništvo u kojemu je vrelo bratskoga života.«¹⁰⁹

79. Monaška zajednica jest »središte i prirodna sredina procesa rasta svih, tu je svatko suodgovoran za rast drugoga«¹¹⁰. Bogata mnogostrukim darovima, ona prednjači u nasljedovanju Gospodina Isusa. U njoj »svatko uči živjeti s onim koga je Bog stavio

¹⁰⁶ *Isto*, br. 14.

¹⁰⁷ VC, br. 41.

¹⁰⁸ FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 1.

¹⁰⁹ VC, br. 42.

¹¹⁰ BŽZ, br. 43.

uza nj, prihvaćajući njegove pozitivne karakteristike i ujedno različitosti i granice. Napose, on uči dijeliti s drugima darove primljene za izgradnju svih, jer *svakomu se daruje Objava Duha na zajedničku korist* (1 Kor 12,7).¹¹¹

80. Zato je potrebno koristiti se svakom praktičnom prilikom za uzajamno upoznavanje, dijeljenje duhovnih dobara i rast osjećaja pripadnosti¹¹², jer »nitko ne gradi budućnost tako da se izolira, niti isključivo vlastitim snagama, već tako da se prepozna u istini zajedništva koje se uvijek otvara susretu, dijalogu, slušanju, uzajamnom pomaganju«¹¹³. Treba usto podsjetiti da »trajno promicanje bratske ljubavi i u obliku zajedničkoga života (...) [kao] *sudjelovanje u trinitarnom zajedništvu može izmijeniti ljudske odnose*, stvarajući novi tip solidarnosti«¹¹⁴. Pomanjkanje komunikacije i dijeljenja ima za posljedicu slabljenje bratstva i duhovno iskustvo poprima jednu individualističku konotaciju¹¹⁵ koja može obesnažiti život pojedinih osoba i zajednice.

81. »Jedan od ciljeva koji se danas posebno želi jest: integrirati osobe različite po formaciji (...) u isti zajedničarski život, gdje razlike ne bi toliko bile prigodama suprotnosti koliko časovima međusobnog obogaćivanja.«¹¹⁶ Svaka pojedina, sa svojim talentima, posebnim svjedočanstvom, svojom životnom pričom, susreće se sa zajednicom da bi živjela odnose u kojima zajedništvo među sestrama postaje za svijet *confessio trinitatis*: ljepota i milost sudjelovanja u božanskom zajedništvu.¹¹⁷

¹¹¹ VC, br. 67.

¹¹² Usp. PKK, br. 28.

¹¹³ FRANJO, *Apostolsko pismo svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenog života*, II, 3.

¹¹⁴ VC, br. 41.

¹¹⁵ Usp. BŽZ, br. 43.

¹¹⁶ *Isto*, br. 43.

¹¹⁷ Usp. *Isto*, br. 24-27.

Radati Krista u učenicima

82. »Bog Otac je, u trajnom daru Krista i Duha, u pravom smislu riječi odgojitelj onoga tko se njemu posvećuje. Međutim, u tome djelu on se služi ljudskim posredovanjem, stavljajući uz bok onome koga On poziva neku stariju braću i sestre.«¹¹⁸ Odgovornost za formaciju monahinjâ pripada monaškoj zajednici kojom predsjeda i koju vodi viša poglavarica samostana, uz pomoć suradnica.

83. Iz tradicije monaštva jasno proizlazi svijest da djelovanje onih koji predsjedaju zajednicom u samostanu ima kao prvi cilj *radati Krista u svojim učenicima* (usp. 2 Kor 3, 18), tražeći »malo po malo prave putove i postojanost ili, bolje, zrelost posvećenja. Posvećena osoba ne može biti poput djeteta. Mora biti odrasla.«¹¹⁹

84. Poglavarica k tomu prati sestre na formativnom hodu *Pravila*. To je hod pameti i srca koji nije nikada formalan i koji podupire slobodu osobe, koja postupno uči otvarati se iznenađenju drugoga i uzdati se u posredovanje, dok napreduje prema stjecanju sinovskih osjećâ Krista Gospodina u življenju i djelovanju.

85. Ta *traditio* pruža formativnu mogućnost koja, kroz živu i stalnu hermeneutiku, umije izraziti identitet služenja i autoriteta prema karizmi svakoga reda. Taj rad na tumačenju omogućuje da se izvorno nadahnuće *Pravila* crpi u novosti duha, bez obzira kakav stil, povijest i aktivnosti karakterizirali život samostana. Zajednica zato bira vlastitu poglavaricu da bi bila izgrađivana i vođena na putu svoga zvanja i stalne formacije prema specifičnoj karizmi.

86. Hod stalne formacije treba ostvarivati s otvorenošću za suradnju i sinodalnost. Poglavarica će morati poštovati i paziti na ta

¹¹⁸ VC, br. 66.

¹¹⁹ FRANJO, *La forza della vocazione*, 53.

nezaobilazna načela u odnosu s monahinjama, odgojiteljicama, predsjednicom saveza (federacije), autoritetom Crkve, kako bi taj hod bio vitalan, mudar i kadar pobuditi život u punini.

Višekulturna integracija

87. Djevojke koje dolaze iz zemalja različitih kultura od kulture samostana koji ih prima, »apsolutno izbjegavajući prihvaćanje kandidatica iz drugih zemalja samo zato da bi se osigurao opstanak pojedinog samostana«¹²⁰, trebat će postupno formirati kako bi se integrirale u zajednicu. Na taj će način moći u punini živjeti zahtjev ženskoga monaškoga identiteta i preuzeti odgovornost za njega u jednom procesu rasta i kulturne integracije koji će im pomoći rasti u sve većoj slobodi. Poznavanje kulturnih i društvenih uvjeta, problemâ i očekivanjâ koja karakteriziraju provenijenciju onih koje traže da ih se uvede u monaški život, a dolaze iz drugih zemalja, nužan je uvjet za otpočinjanje i napredovanje na putu formacije.

Posebna vremena

88. Neka se kroz godinu odrede posebna vremena za formaciju, čije je planiranje povjereno predsjednici saveza (federacije) nakon što sasluša mišljenje poglavaricâ samostana koji pripadaju savezu (federaciji). Ako unutarnje snage opadaju – u samostanu, kao i u monaškom savezu (federaciji) – korisna je uzajamna pomoć, također između različitih redova, kako bi se zajamčilo stvarnu potporu u stalnoj formaciji.

89. U prijelaznim razdobljima, svojstvenima životnim dobima, posebnu pozornost u formaciji treba posvetiti svakoj redovnici. Osobito: kod popuštanja zanosa do kojega dolazi u razdoblju nakon trajnoga zavjetovanja; u srednjoj dobi kad se osoba zaustavlja

¹²⁰ FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 6.

na vrednovanju smisla i plodnosti vlastite egzistencije; u trenucima krhkosti, ograničenosti, zdvajanja, zaoštavanja unutarnjih procesa koji zahtijevaju jasnoću u razlučivanju i odvažnost u odlukama. »Na autoritetu je odgovornost da svaki pojedinac drži do osobne formacije i cjeloživotnog učenja. To je posebno važno zato da bi osoba stekla naviku učenja od drugih i osjećala se odgovornom za rast drugoga.«¹²¹

Formacija odgojiteljica

90. Učiteljice u formaciji »trebaju (...) biti osobe iskusne u hodu traženja Boga, da bi bile sposobne i druge pratiti na tome putovanju. Pozorne na djelovanje milosti, one će znati upozoriti i na manje očite zapreke, ali nadalje će pokazati ljepotu nasljedovanja Gospodina i vrijednost karizme u kojoj se ono obavlja. Svjetlima duhovne mudrosti ujedinit će ona koja pružaju ljudska sredstva, koja bi mogla pomoći bilo u raspoznavanju zvanja, bilo u formaciji novoga čovjeka, da postane istinski slobodan.«¹²²

91. Budući da »rast osobe uvijek iziskuje umješnost«, traži se da odgojiteljice budu »žene razlučivanja, snažne religioznosti, strpljivosti«, tako da mogu *pratiti osobu* valorizirajući je takvu kakva jest, *kako bi je se pratilo, malo po malo, prema načelima karizme*¹²³.

92. Najveću brigu i pozornost treba posvetiti izboru monahinja pozvanih obavljati službu odgojiteljica, bilo zato da prate kandidatice na putu početne formacije bilo zato da surađuju s

¹²¹ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Služenje autoriteta i posluš* (5. V. 2008.), br. 13.

¹²² VC, br. 66.

¹²³ FRANJO, *La forza della vocazione*, 74-76.

poglavaricom samostana kako bi u monaškoj zajednici zaživjelo plodno ozračje stalne formacije, napredujući u skladu sa zahtjevima svakodnevnoga kontemplativnoga života.¹²⁴

93. Pojedini samostani i savezi (federacije) trebaju stoga jačati formaciju odgojiteljica i njihovih suradnica. Sestre »kojima je povjerena osjetljiva služba formacije mogu, *servatis de iure servandis*, pohađati posebne tečajeve formacije također izvan vlastitog samostana.«¹²⁵.

94. Predsjednica saveza (federacije) ima zadaću, uz pomno razlučivanje, donositi odluke u tome smislu, jamčeći da se tim pohađanjem sestre neće odvajati od života u samostanu na razdoblje duže od sedam dana mjesečno te da se održava prikladno ozračje i dosljedno sa zahtjevima vlastite karizme.¹²⁶

Formacija poglavaricâ

95. Monaške zajednice treba voditi mudro i s mnogo ljubavi, na način na koji je to činio Krist: *ja sam posred vas kao onaj koji poslužuje* (Lk 22, 27). »U posvećenom životu vlast je prije svega duhovna vlast. Autoritet je svjestan toga da je pozvan slijediti ideal koji ga beskrajno nadilazi, ideal kojem se može približiti samo u ozračju molitve i poniznoga traženja koje mu omogućuje prepoznati djelovanje samoga Duha u srcu svakoga brata ili sestre.«¹²⁷

96. »Osoba pozvana vršiti vlast mora znati da će to moći činiti samo ukoliko ona bude prva koja će se upustiti u ono hodočašće

¹²⁴ Usp. FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 3-4.

¹²⁵ *Isto*, čl. 3. § 4.

¹²⁶ Usp. *Isto*.

¹²⁷ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Služenje autoriteta i posluš*, br. 13.

koje vodi intenzivnom i čestitom traženju Božje volje.«¹²⁸ Zato se onima koje su pozvane obavljati službu autoriteta mora osigurati posebnu formaciju.¹²⁹ Ta se formacija treba temeljiti na crkvenom učiteljstvu, na pedagogiji prirodnoj čovjeku; na ciljanom poznavanju znakova i suvremenih kultura. »Da bi mogao unaprijediti duhovni život, autoritet ga mora najprije njegovati u samome sebi: stavom spremnosti saslušati drugoga i osluškiivati znakove vremena.«¹³⁰

97. U formaciji poglavaricâ ne smije se zaboraviti važnost prisutnosti autoritativne i majčinske osobe koja će pratiti život sestara: »Oni kojima je povjerena vlast u zajednici moraju uvijek biti budni, kadri unositi novi duh i preuzimati inicijativu, dozivati u pamet smisao posvećenog života, pomagati osobama koje su im povjerene da uvijek novom vjernošću prijanjaju uz poziv Duha.«¹³¹

Formacija ekonomâ

98. Ekonomskom aspektu monaške zajednice mora se uvijek pristupati mudro, pozorno i znalački, posebno u slučajevima u kojima se upravlja značajnom imovinom. Monahinje kojima je povjerenno upravljanje moraju za to steći odgovarajuću naobrazbu.¹³²

¹²⁸ *Isto*, br. 12.

¹²⁹ Usp. FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 7. § 1.

¹³⁰ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Služenje autoriteta i posluh*, br. 13.

¹³¹ *Isto*.

¹³² Usp. KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Ekonomija u službi karizme i poslanja* (6. I. 2018.), br. 18-19.

Dobra samostanâ jesu crkvena dobra (kan. 635 § 1.) usmjerena prema svrsi koja je u skladu s poslanjem Crkve (kan. 114 § 1.). Dobra samostanâ sudjeluju naime »na evanđeoski način u istim ciljevima promicanja ljudske osobe, poslanja, karitativnog i solidarnog dijeljenja s Božjim narodom: na poseban način brižnost i skrb za siromašne koje se živi kao zajedničko zalaganje mogu dati novu vitalnost ustanovi«¹³³.

99. Korisno je podsjetiti da su »uz ekonomiju vezani vrlo važni izbori za život, u kojima se mora zrcaliti evanđeosko svjedočenje, pozornost na potrebe braće i sestara. Pozornost prema evanđeoskoj dimenziji ekonomije ne smije se, stoga, nipošto zanemariti u izgradnji (formaciji), na osobit način u pripravi onih koji će danas-sutra preuzeti odgovornost za družbu i koji će morati upravljati ekonomskim strukturama u redu vodeći se načelima besplatnosti, bratstva i pravednosti, postavljajući temelje evanđeoske ekonomije dijeljenja i zajedništva (usp. Dj 4,32-35)«¹³⁴.

Redovni formacijski plan

Osobni i plan zajednice

100. Neka svaka monahinja po mogućnosti izradi *Osobni formacijski plan* vezan uz njezin život nasljedovanja; samostanski kapital treba izraditi *Plan zajedničkog života* koji se tiče formacije u monaškoj zajednici.¹³⁵ *Planom zajedničkog života* utemeljenim na

¹³³ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Za novo vino nove mješine*, br. 28.

¹³⁴ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA, *Smjernice za upravljanje dobrima u ustanovama posvećenog života i družbama apostolskog života* (2. VIII. 2014.), br. 4.

¹³⁵ Usp. FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 1.

Pravilu i povremeno osuvremenjivanim utvrđuje se odgovarajući formacijski plan. Treba se pobrinuti da svaki član može sudjelovati u vremenima formacije koje predviđa zajednica i da može izraditi osobna produbljenja.

Savezni (federacijski) formacijski plan

101. Predsjednica saveza (federacije) sa svojim vijećem i uz sudjelovanje poglavaricâ pojedinih samostana treba pripremiti *Savezni (federacijski) formacijski plan* vjerno se držeći načelâ i kriterijâ sadržanih u *Ratio formationis*. Njime trebaju biti predviđena vremena i specifična područja formacije: za odgojiteljice za kontemplativni život; za redovnice s privremenim zavjetima; za monahinje samostanâ u sklopu saveza (federacije); za poglavarice i ekonomice. Treba predvidjeti također vremena i načine provjere puta (*iter*) početne formacije.

Za odgojiteljice

102. Odgojiteljice trebaju biti kadre pokazati ljepotu nasljedovanja Gospodina i vrijednost karizme u kojoj se ono ostvaruje i upozoriti također na manje očite prepreke. U svjetlu duhovne mudrosti koristit će se također sredstvima što ih pružaju znanosti o čovjeku, korisnima »bilo u raspoznavanju zvanja, bilo u formaciji novoga čovjeka, da postane istinski slobodan. Glavno sredstvo formacije je osobni razgovor, koji treba održavati redovito i dosta često, kao običaj nenadomjestive i provjerene uspješnosti. Pred tako osjetljivim zadaćama pokazuje se veoma važnim formacija prikladnih odgojitelja, koji bi u svojoj službi osigurali veliku sukladnost s hodom cijele Crkve.«¹³⁶

¹³⁶ VC, br. 66.

103. Odgojiteljice trebaju također njegovati u sebi samoj snažnu svijest da je pravi život Krist (usp. 2 Kor 5,14-17) i da služenje njemu uvodi u ljepotu novoga života, *života skrivenog s Kristom u Bogu* (Kol 3,3). U toj će viziji učiti ponajprije same živjeti u duhu pashalnoga otajstva, *kenosis*, koje ono prirodeno čovjeku preobražava u novi život Duha Svetoga, i steći će sposobnost razlučivanja i milost da vode druge na tome zahtjevnom putu.

104. Za formaciju odgojiteljicâ bolje je da se tečajevi održavaju unutar saveza (federacije), a kod eventualnoga pohađanja izvanjskih škola neka se predvide primjerene sesije za formaciju *ad hoc*, koje neće zahtijevati previše duga vremenska razdoblja boravka izvan vlastitoga samostana. Neka se izaberu prikladna mjesta u kojima će ih se primiti, koja će omogućiti da se čuva odgovarajuće i povoljno ozračje.

Za sestre s privremenim ili jednostavnim zavjetima

105. Za formaciju monahinjâ s privremenim zavjetima treba izraditi planove s tečajevima na razini saveza (federacije) koji će pružiti prostore za specifičnu formaciju i dragocjenu mogućnost susretanja i razmjene iskustava među monahinjama iz različitih samostana. Treba biti predviđeno također planiranje prikladnoga formacijskoga vremena za neposrednu pripravu za privremene zavjete.

Za sestre sa svećanim ili doživotnim zavjetima

106. Za stalnu formaciju monahinja s doživotnim zavjetima predsjednica saveza (federacije) treba promicati suradnju među samostanima bilo razmjenom formativne građe, bilo korištenjem sredstava digitalne komunikacije¹³⁷, bilo pak nuđenjem ciljanih formativnih tečajeva otvorenih sudjelovanju zajednicâ iz saveza (federacije) i/ili konfederacije.

¹³⁷ Usp. FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 2.

Kulturne sredine

107. Podsjećamo na samo neka, dakle ne sva, inspiracijska kulturna okruženja na koje se korisno osloniti u planovima za stalnu i početnu formaciju kontemplativnih redovnica: *egzegeza* Svetoga pisma; *sveta liturgija* i *sveta glazba*; *patristička literatura*; *monaška literatura* s karizmatiskim izvorima ustanove; *teološka* i *antropološka duhovna literatura*; *koncilsko učiteljstvo Drugoga vatikanskoga koncila*; *crkveno učiteljstvo*, osobito o posvećenom životu; *humanistička* i *pedagoška literatura*; *umijeće izrade ikona*. Druga područja od posebnog interesa (botanika, ljekarništvo, izdavaštvo, slastičarstvo i dr.) mogu skladno povezati učenje i rad.

U digitalnoj kulturi

108. U formaciji treba posvetiti posebnu brigu kako bi monahinje diskretno pristupile digitalnoj kulturi: »Sigurno da mediji mogu korisno poslužiti za izgradnju i komunikaciju, ali vas pozivam«, kaže papa Franjo, »na razborito razlučivanje kako bi ih se stavilo u službu izgrađivanja kontemplativnoga života i potrebnih komunikacije, a ne da postanu prigoda za gubljenje vremena ili bijeg od zahtjevâ bratskoga života u zajednici«¹³⁸.

109. Nije riječ jednostavno o tome hoće li se koristiti sredstvima komunikacije ili će se uvesti zabranu njihova korištenja, uz prethodno razlučivanje poglavarice koja će povjeriti nekoj od monahinja upravljanje digitalnim *medijima*, nego se traži više. Riječ je o tome da se uz pomoć specifične obrazovne literature shvati jezike, simbole i sofisticirane i često manipulacijske modalitete koji su prisutni u medijskoj kulturi. Informiranje na mreži može biti formativno sredstvo samo ako se poznaje narav te komunikacije, koja je potpuno različita od usmene ili pisane.

¹³⁸ VDq, br. 34.

110. U monaškom je životu nužno čuvati prikladnu distancu spram stalnoga priljeva informacija, kako bi se izbjeglo redundantne emotivne utjecaje. Korisno je stoga razlikovati služenje *internetom* kao sredstvom rada, formacije i informiranja od njezova korištenja kao mjesta i vremena opuštanja. Posebnu se pozornost u tome smislu treba posvetiti ćeliji koja bi morala sačuvati svoju značajku sabranosti i molitve.

111. U prvom redu medijski svijet dotiče metodologiju napredovanja u studiju i kritičkom razmišljanju. Nužno je pomoći monahinjama da ne podlegnu čari neposrednoga i lakoga i fluidnoga korištenja građom za učenje koje se ne iscrpljuje u upravljanju informacijama bez kriterija razlučivanja i kritičkoga duha.

112. Kao za druga područja života tako i za korištenje sredstvima digitalne kulture vrijedi pravilo da bi bilo sasvim neprikladno koristiti se njima na nekontroliran, kao i elitistički i povlašten način. Neovisno o praktičnim i partikularnim izborima važno je da neka zajednica ima okvirne kriterije za korištenje internetom. Riječ je o tome da se pokrene proces sazrijevanja prema zajedničkom stilu za njegovo korištenje koji odgovara zahtjevima kontemplativnoga života u pogledu sati u danu u kojima se može koristiti ili količini vremena dopuštenoga svakoj pojedinoj monahinji i mjestu na kojem se mogu njime koristiti.

113. Samostanski kapitul ima zadaću razlučiti u kojoj mjeri i kojim modalitetima treba pristupati kanalima informacije; poglavica i odgojiteljice, izbjegavajući puku službu kontrole, trebaju pokrenuti procese povjerenja i učiti osjećaju odgovornosti svake pojedine monahinje, izbjegavajući dijeliti iskustvo stečeno na digitalnom području.

POČETNA FORMACIJA

U suvremenim kulturnim okruženjima

114. »Početnoj formaciji, shvaćenoj kao proces koji se razvija prolazeći kroz sve stupnjeve osobnog sazrijevanja – od psihološkog i duhovnog do teološkog i pastoralnog – treba rezervirati dovoljno dugo razdoblje«¹³⁹ koje se proteže od devet do dvanaest godina.¹⁴⁰

115. Suvremene kulture, posebno zapadne, oblikovale su novu antropologiju koja usmjerava pozornost na autonomiju osobe shvaćene kao individua, ističući spontanost, pristanak na svaku želju i samoostvarenje. U drugim zemljama kadikad legitimna želja za društvenom emancipacijom daje poticaj opredijeljenosti za započinjanjem hoda u redovničkim zajednicama. I u jednom i u drugom slučaju postaje sve složenije osmisлити i planirati život nadahnjujući se vizijom žrtvovanja vlastite osobe, poglavito kad je izbor potpun i konačan.

116. Žene koje traže od ustanova kontemplativnoga života da ih se uvede u dostojanstvo i zahtjeve toga stanja posvećenoga života treba pratiti na odgovarajući i točno određen način. Neka se zato u samostanima koristi zdravom pedagogijom i poniznom mistagogijom kako bi se kandidatice uvelo u shvaćanje naravi redovničkoga života usmjerenoga na klauzurnu kontemplaciju, s bitnim zahtjevima od kojih se sastoji.

117. Svaka žena koja poduzme hod učeništva u monaškom životu ima dužnost očuvati živom želju za Bogom, njegujući inteligenciju srca koju se ne improvizira i koju treba brižno i s velikom ljubavlju čuvati tijekom čitavoga života. Zato je u svakodnevnom hodu nužno pomoći mladima da ne podlegnu čarima onoga neposrednoga.

¹³⁹ VC, br. 65.

¹⁴⁰ Usp. CO, br. 253.

118. U učenju i osobnoj formaciji treba se naviknuti na napor razmišljanja i dubljega proučavanja, izbjegavajući iluziju jedne kulture utemeljene na pukoj informaciji. Mladim ženama kojima je digitalni svijet prirodno okruženje te su se naviknule živjeti na internetu nužno je prenositi smireni i refleksivni modalitet u upravljanju informacijama, u kojem se kopa *u dubinu* (Lk 6,48).

119. Ta će načela kandidatice morati upoznati i prihvaćati u vremenu početne formacije. Kontemplativne osobe »stavljaju se u stanje osobnog žrtvovanja tako uzvišenog da traži poseban poziv, koji treba provjeriti prije pripuštanja ili konačnog zavjetovanja«¹⁴¹.

Razlučivanje i provjera zvanja

120. U monaškoj *traditio* utemeljitelji i utemeljiteljice i njihovi učenici i učenice bili su učitelji umijeća traženja Boga. Sveti Benedikt traži u *Pravilu* da se kod pripravnika gleda *si revera Deum quaerit*¹⁴². Razlučivanje je povezano s provjerom je li pojedinac spreman dopustiti da ga se uvede u način zahtjevnoga života koji traži odricanje od vlastitih shemâ i navikâ. Razlučivanje se mora provoditi pažljivo i brižno, ne dopuštajući uvjetovati se brojem ili djelotvornošću¹⁴³, nego mu valja pristupati u svjetlu evanđeoske značajnosti na koju je pozvan kontemplativni život.¹⁴⁴

¹⁴¹ IVAN PAVAO II., *Opća audijencija* (4. siječnja 1995.), 8.

¹⁴² Usp. BENEDIKT, *Pravilo*, LVIII, 7.; VDq, br. 2.

¹⁴³ Usp. PKK, br. 18.

¹⁴⁴ Usp. VDq, br. 6.

Promicanje i praćenje zvanja

121. U svakom samostanu treba posvetiti brigu promicanju zvanjâ, prije svega molitvom, kao činom poslušnosti Riječi »moli-te dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju« (Lk 10,2) i pouzdanja u Duha Svetoga; neka se usto odrede tečajevi kateheze i navještaja kako bi se djevojkama pružio prostor za upoznavanje karizme, pobudilo u njihovim srcima pitanja i potaknulo odgovor na njih.¹⁴⁵

122. Za fazu praćenja zvanja treba obrazovati prikladne sestre, koje gaje veliku ljubav prema karizmi i koje su kadre ući u dijalog s današnjim djevojkama. Te se sestre trebaju zalagati na hoduo osobnih susreta gdje se djevojkama pruža mogućnost za izravniji i osobniji doticaj s karizmom. U tom razdoblju treba pozvati djevojke, kad je to moguće, da također dođu i proborave neko vrijeme u gostinju samostana radi dubljega uzajamnoga poznavanja.

Formativni *iter*

Kandidatura

123. Sklonost žrtvenoj ljubavi pomaže prevladati napor koji je u središtu svakoga početka i svake promjene.¹⁴⁶ Nužno je zato mudro razlučiti poslušnost srca i njegovu poučljivost Božjim pozivima, okolnostima i životnim preprekama. Stalni susret između želje za nasljedovanjem Krista u monaškom životu i svakodnevnoga življenja iziskuje da se izabere i ustraje u provođenju evanđelja u djelo.

¹⁴⁵ Usp. VC, br. 64.

¹⁴⁶ Usp. BENEDIKT, Proslov, u: *Pravilo*, 48-49.

124. Djevojke koje nakon pomne faze razlučivanja zvanja ustraju u odluci da nastave taj put može se pripustiti u klauzuru radi daljnje provjere u kojoj će se suočiti sa stvarnošću svakodnevnoga života. Neka ih prati odgojiteljica zadužena pratiti izbliza njihov hod. Na samostanskom kapitolu odredit će se načini i vremena toga iskustva u klauzuri, koji će redovito trajati godinu dana, a trajanje toga razdoblja može se eventualno produžiti.

125. Kod primanja djevojaka koje dolaze izvana potrebno se obratiti Kongregaciji za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, savjesno se pridržavajući predviđenoga *itera*, imajući na umu: »Premda je osnivanje međunarodnih i multi-kulturalnih zajednica znak univerzalnosti karizme, mora se apsolutno izbjegavati prihvaćanje kandidatice iz drugih zemalja samo zato da bi se osigurao opstanak pojedinog samostana.«¹⁴⁷

126. Za tu prvu fazu u dokumentu *Ratio formationis* moraju biti sadržani kriteriji za primanje kandidatice, poduprti zahtjevnim razlučivanjem zvanja u kojem će se brinuti također o eventualnom različitom etničkom i kulturnom porijeklu.

Postulat

127. Cilj postulata jest pratiti proces razlučivanja kandidatice prije pripuštanja u novicijat nakon što se utvrdi dovoljna ljudska i redovnička zrelost¹⁴⁸ i nakon što otpočinu nužni procesi rasta koji će se produbljivati i usavršavati tijekom novicijata. To je etapa koja zahtijeva personalizirane pristupe, koji će polaziti od ljudske zrelosti i od pripreme svake pojedine kandidatice. To je razvojni put koji se sastoji u svakodnevnom i ozbiljnom praćenju kako bi se njegovalo ravnotežu na polju čuvstava i odnosâ i inicijacije koja ima za cilj prigrliti posvećeni život.

¹⁴⁷ FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 6.

¹⁴⁸ Usp. PI, br. 42.

128. Vrijeme postulata ne smije biti kraće od godinu dana, a eventualno se može produljiti. U toj etapi formacije, postulantica ima priliku provjeriti vlastitu sposobnost da živi zahtjeve kontemplativnoga života prema onom što je Crkva predložila u apostolskoj konstituciji *Vultum Dei quaerere* i, osobito, ući na realniji i konkretniji način u odnos sa zajednicom s kojom se želi dijeliti život.

Novicijat

129. Vrijeme novicijata mora se voditi prema općem i vlastitom pravu i ne smije biti kraće od dvije godine. Novicijat predstavlja snažno vrijeme na putu početne formacije, »vrijeme cjelovite inicijacije u onaj oblik života koji je prigrlilo Sin Božji i koji je u Evanđelju predložio nama«¹⁴⁹. Tom se razdoblju treba posvetiti posebnu pozornost u »ozračju pogodnom za temeljito urastanje u život s Kristom«¹⁵⁰ sa sviješću da novakinja nosi u sebi utkan ljudski identitet našega doba, označen snažnim proturječnostima. Neka novicijat zato bude karakteriziran identitetom monaškoga života kao specifičnim putem humanizacije (očovječenja) i učenja.

130. Novakinja uči »reći 'da' na Gospodinov poziv preuzimajući (...) dinamizam rasta zvanja«¹⁵¹. Ta osobna odgovornost neotuđiva je jer otvara »prostor vlastitoga života djelovanju Duha Svetoga«¹⁵² i pomaže velikodušno proći put formacije »prihvaćajući s vjerom posredovanje koje nude Gospodin i Crkva. Formacija će, prema tome, morati doseći samu osobu u dubini, tako da svako njezino držanje ili pokret, u važnim trenucima i u redovitim životnim okolnostima, mogne objaviti njezinu punu i radosnu pripadnost Bogu.«¹⁵³

¹⁴⁹ *Isto*, br. 45.

¹⁵⁰ *PI*, br. 50.

¹⁵¹ *VC*, br. 65.

¹⁵² *Isto*.

¹⁵³ *Isto*.

Vrijeme privremenih zavjeta

131. To razdoblje, u kojem se valja voditi općim i vlastitim pravom, ne smije biti kraće od pet godina. Kao vrijeme koje izravno prethodi konačnom zavjetovanju, treba biti ustrojeno na takav način da omogući zavjetovanicama puno uključivanje u život zajednice, tako da mogu izbliza upoznati njegove darove i ograničenosti, kako bi prispjele doživotnim zavjetima u punoj svijesti o stanju života monaške zajednice koju trajno prihvaćaju.

132. Život u zajednici dragocjeno je mjesto za upoznati sebe same i vlastite darove i jačati ih u bratskim odnosima. Godine privremenih zavjeta, to se ne smije nipošto zaboraviti, vrijeme su formacije, u kojem se moraju zajamčiti redovite poduke, razgovori s vlastitim odgojiteljicama, prikladni osobni prostori za razmišljanje i učenje.¹⁵⁴

133. Zavjetovnice trebaju učiti naći jednu osobnu ravnotežu između učenja i predanoga zalaganja u zajednici, molitvenoga života i velikodušnosti u radu, samoće i bratskih odnosa. Ta ravnoteža bit će dragocjena tijekom čitavoga života.

134. U toj fazi formacije ne smije se dopustiti da prevagne služenje životu zajednice. Neka se predvidi zato specifični program u *Planu savezne (federacijske) formacije*.

Odgojne kuće u savezu (federaciji)

135. Za važnost formativnoga *itera*, osobito novicijata, korisno je da se organiziraju zajedničke kuće za formaciju kako bi se pripomoglo one samostane koji ne mogu jamčiti formaciju novakinjama.¹⁵⁵ Predsjednici s njezinim vijećem pripada zadaća eventualnoga

¹⁵⁴ Usp. PI, br. 58.

¹⁵⁵ Usp. FRANJO, Zaključak i propisi, u: *VDq*, čl. 3. § 7.

organiziranja jedne zajedničke kuće za formaciju unutar saveza (federacije), kao i razlučivanje o stvarnoj mogućnosti pojedinih samostana da zajamče prikladno odvijanje vremena novicijata. Neka se u svakom slučaju ostavi slobodu samostanima koji to trebaju da upute vlastite novakinje u bilo koju od zajedničkih kuća formacije, pa i iz drugoga saveza (federacije) od onoga kojem pripadaju.

Ravnoteža i sklad

136. U početnoj formaciji vrijeme posvećeno radu ne smije biti nauštrb onoga što je nužno za formaciju na drugim područjima¹⁵⁶: to je nešto o čemu se treba brinuti u uobičajenoj organizaciji monaškoga života.

137. Prije doživotnih zavjeta zavjetovanice trebaju proći određeno vrijeme intenzivnije pripreme, tijekom koje će biti oslobođene svojih uobičajenih obveza. Načini te pripreme trebaju biti predviđeni u *Planu savezne (federacijske) formacije*.

Područja formacije

138. Taj multidisciplinarni plan – koji će objedinjavati humanističko, biblijsko, teološko, liturgijsko i crkveno područje – treba pratiti konkretno iskustvo života osobe ne otuđujući je od kulturnoga okruženja, prema jednom procesu unutarnje unifikacije. Formativna područja treba smjestiti u perspektivu objedinjenosti pojedinih indikacija koje »upućuju na blisku spoznaju Kristova otajstva«¹⁵⁷ i povjeravaju se razlučivanju monaških autori-

¹⁵⁶ Usp. PI, br. 79.

¹⁵⁷ FRANJO, *Veritatis gaudium. Apostolska konstitucija o crkvenim sveučilištima i fakultetima* (29. I. 2018.), br. 70.

teta svakoga stupnja, koji će ih, *servatis de iure servandis*, uvijek primjenjivati s diskrecijom i razlučivanjem, što je odlika velike zapadne monaške tradicije.

U kandidaturi i postulatu

139. Uvod u katoličku vjeru. Otvara put kršćanskoga učenja radi dubokoga i točnoga uvođenja u srce *kerygme*, »to jest uvijek nove i zadivljujuće blagovijesti Isusova evanđelja«¹⁵⁸. Ako se bude smatralo korisnim, neka se osigura stručno tumačenje *Katekizma Katoličke Crkve* i čisti i produbljuje vjerski senzibilitet kandidatice, usmjeravajući ih prema razumijevanju temelja vjere prema učenjima učiteljstva.

140. Koordinate antropološkoga znanja. Riječ je o tome da se kandidatice uvede u ozbiljno poznavanje ljudske osobe i antropologije gdje će u žarištu biti vlastiti ženski identitet stavljen u odnos recipročnosti s muškim, prema načinu života vlastitom jednoj ženskoj zajednici. Praćenje stručnjakâ, s planovima koji imaju za cilj osobno slušanje i vrednovanje, moći će koristiti putu ljudskoga sazrijevanja.

141. Uvod u Sveto pismo. Sastoji se u osnovnom upoznavanju temeljnih elemenata pristupa Božjoj riječi sadržanoj u Svetome pismu: književne vrste, osnove egzegeze, prepoznavanje referencija morat će omogućiti jednu temeljnu kontekstualizaciju tekstova.

142. Uvod u lectio divina. Riječ je o hodu koji se ne poistovjećuje s uvodom u Sveto pismo, već je proces koji prati čitav monaški život kao molitveno i unutarnje slušanje Božje riječi. Kandidatice će trebati uvesti u osnovno čitanje Biblije i u književne vrste polazeći od vlastite kulture; učiti ih osobnoj verbalizaciji i dijeljenju

¹⁵⁸ EG, br. 11.; 34-39.

onoga što rađa slušanje Svetoga pisma. Područje toga učenja može se uključiti također u jedan dio vremena koji se svakoga dana posvećuje osobnoj *lectio divina*.

143. *Uvod u liturgijsku godinu.* Mora se na prikladan način posvetiti brigu mistagoškom hodu kako bi se kandidatice pratilo na putu poniranja u slavljenje otajstava liturgijske godine »u kojoj (osoba) iznova živi otajstva života Sina Božjega s istim njegovim osjećajima«¹⁵⁹, kušanja mudrosti obredâ, razumijevanja smisla tekstova, skladnoga usvajanja liturgijskih običaja.

144. *Profili svetosti.* Predstavljanjem duhovnoga profila muškaraca i žena koji su, u vjernosti evanđelju, tražili Boga u kontemplativnom životu sve do svetosti i mučeništva kandidaticama se predlaže egzemplarnost dosljednoga svjedočenja življenoga u radikalnosti nasljedovanja Gospodina. Osobito je riječ o tome da se približi »ženski stil svetosti koji je bitan način odražavanja Božje svetosti na ovome svijetu«¹⁶⁰.

145. *Uvod u duhovnost rada u zajednici.* Riječ je o tome da se pomogne kandidaticama da u njima sazriju osjetljivost za rad i služenje kako bi to doživljavale kao neotuđivu ljudsku zbilju, izvor uzdržavanja, dijeljenja i osobni izraz, »gdje su u igri mnogi vidovi života: kreativnost, planiranje budućnosti, razvoj sposobnosti, življenje vrjednota, komunikacija s drugima, davanje slave Bogu«¹⁶¹.

146. *Uvod u humanističku kulturu.* Svakodnevni će život morati biti protkan kršćanskim humanizmom u skladu s velikom monaškom tradicijom, odnosno morat će postojati aktivna strategija za razumijevanje sadašnjosti. Nije se moguće naime hvatati

¹⁵⁹ PKK, br. 15.

¹⁶⁰ FRANJO, *Gaudete et exsultate. Apostolska pobudnica o pozivu na svetost u suvremenom svijetu* (19. III. 2018.), br. 12.

¹⁶¹ FRANJO, *Laudato si'. Enciklika o brizi za zajednički dom* (24. V. 2015.), br. 127. (dalje: LS).

u koštac s izazovima suvremenoga društva izvan obzora jednoga humanističkoga znanja koji je kadar smjestiti složenost znanjâ i informacijâ u jednu širu viziju. Zato je korisno uvođenje u klasičnu kulturu, čitanjem najznačajnijih autora, kao i pedagošku filozofiju koja jača identitet onoga *humanum* u procesu života prema uzrastu Kristova čovještva.

147. *Poznavanje partikularne Crkve.* Kandidatice i postulantiце, kad dođu u samostan, u pravilu ostavljaju kraj i Crkvu iz koje dolaze. Korisno je da počnu upoznavati partikularnu Crkvu (povijest, *traditio*, značajne osobe i stvarnosti dijeceze) na području koje se samostan nalazi.

U novicijatu

148. *Škola evanđelja.* Vrijeme novicijata povlašteno je razdoblje za ulazak u duboki odnos s otajstvom Gospodina Isusa. Ustrajati u produbljivanju riječi i gestâ Krista Gospodina, u obliku u kojemu su svjedočeni u evanđelju, pomaže suobličiti srce kandidatice Kristovim osjećajima u evanđeoskom stilu.

149. *Uvod u psaltir.* Svakodnevna praksa moljenja liturgije časova, koja se temelji na psaltiru, zahtijeva da se u vrijeme novicijata tu knjigu istražuje kao cjelovitu školu kršćanske i monaške molitve. Izrazito je važno personalizirano čitanje psalama koje može biti plodno naukovanje o ljepoti i otajstvu molitve; naukovanje koje k tomu približava molitvene osjećaje muškaraca i žena svakoga doba (radost, žalost, hvala, prijekor, nada, očaj) kao put produbljivanja vlastite intimnosti s Gospodinom.

150. *Uvod u proučavanje Pravila i Konstitucija.* Vrijeme novicijata koje predstavlja pripremu na prve zavjete posvećeno je proučavanju *Pravila i Konstitucija* jer je u njima »sadržan put nasljedovanja, što ga obilježava specifična karizma koju je potvrdila Crkva. Povećano poštivanje Pravila pružit će posvećenim osobama

siguran kriterij za traženje prikladnih oblika svjedočanstva koji bi trebali znati odgovoriti zahtjevima trenutka bez udaljavanja od početnog nadahnuća.«¹⁶²

151. *Uvođenje u povijest i 'traditio' samostana.* Produbljivanje vlastite tradicije polazeći od tekstova – bilo duhovnih bilo zakonodavnih – uranja novakinje u živu tradiciju koja raste i preobražava se unutar žive tradicije s doprinosom novih naraštaja. Naime »nužno je govoriti o vlastitoj povijesti radi očuvanja identiteta živim, kao i radi jačanja jedinstva obitelji i osjećaja pripadnosti njezinih članova«¹⁶³.

Pobliže se upoznati s povijesnim događanjima reda saveza (federacije) i, ne manje važno, s najznačajnijim životopisima monahinja vlastitoga samostana znači »ponovno se prisjetiti puta što su ga prošli prethodni naraštaji, (...) doznati kako se karizmu živjelo tijekom duge povijesti, koju je kreativnost ona oslobađala, s kojim se teškoćama morala nositi i kako se te teškoće prebrodilo. (...) Kazivati vlastitu povijest znači uzdizati hvalu Bogu i zahvaljivati mu za sve njegove darove.«¹⁶⁴

152. *Formacija za bratski život.* Učiteljstvo Crkve, teološko-duhovna i antropološka razmišljanja promatraju zahtjeve zajedničkoga života u novom svjetlu, to jest kroz prizmu bratstva, radi podučavanja obnovljenom osjećaju za stil i zajedničarske odnose koje žive posvećene žene svjesne plodne napetosti između ideala i tegoba i napora zajedničkoga života. Bratstvo je motivirano željom da se prigri konkretni život među sestrama, sa sviješću o jednoj specifičnoj ženstvenosti prepoznatoj kao put obraćenja prema punijoj humanizaciji.

¹⁶² VC, br. 37.

¹⁶³ FRANJO, *Apostolsko pismo svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenog života*, I, 1.

¹⁶⁴ *Isto.*

153. *Glazbena i umjetnička edukacija.* Prijeko je potrebno kandidatice uvesti ne samo u glazbu i pjesmu – u kontekstu jedne liturgijske formacije – nego također u druge izraze ili umjetničke discipline koje imaju za cilj izraziti kreativni potencijal svake pojedine.

154. *Uvod u ekološku duhovnost.* Briga za »zajednički dom«¹⁶⁵ dragocjena je baština monaške tradicije utemeljene na posebnim tečajevima formacije za jednu ekološku duhovnost: duhovnost koja »čini nas više zaštitnički usmjerenima i (...) naš odnos prema svijetu ispunjava zdravom umjerenošću«¹⁶⁶. Ta se duhovnost izražava također u kulturi ljepote zajedničkih prostora koji »povećavaju naš osjećaj pripadnosti, ukorijenjenosti, 'osjećaj da smo kod kuće'« unutar samostana i pomaže nam doživljavati ih kao »dio jednog 'mi' koji zajedničkim snagama gradimo i stvaramo«¹⁶⁷.

U vrijeme privremenih zavjeta

155. *Svetopisamske knjige.* U vremenu privremenih zavjeta treba započeti dublje proučavanje knjiga koje pripadaju kanonu, zajedno s kojim je korisno obrađivati specifičnije biblijske teme.

156. *Uvod u liturgiju.* Uvod u liturgijsku godinu treba neprestano produbljivati i proširivati. U svakoj je kulturi nužno polaziti od smisla mita i obreda, s posebnim kulturnim i religijskim manifestacijama, sve do kršćanske punine. Taj hod osposobljava pojedinca da potpuno uđe u otajstvo liturgije i na kreativan ga način prilagodi bilo osobnoj bilo zajedničarskoj razini.

157. *Uvod u otačku literaturu.* Redovnice s privremenim zavjetima treba pratiti u proučavanju patristike. Osim pažljivim

¹⁶⁵ LS, br. 13.

¹⁶⁶ *Isto*, br. 126.

¹⁶⁷ *Isto*, br. 151.

uvodima veliki prostor treba posvetiti izravnom čitanju tekstova kako bi se monahinjama ponudilo ljepotu i metodu *lectio patrum*.

158. *Uvod u povijest Crkve.* Uvod u pojedinu karizmu, koji je već omogućen tijekom novicijata, nastavlja se opsežnim uvodom u povijest Crkve. Na taj način monahinja, osim što će se osjećati dijelom vlastite monaške stvarnosti, osjećat će se sve više uključenom u kompleksnu i uzbudljivu povijest Kristova Tijela koje je Crkva. Nužno je steći osjetljivost kako bi se hrabro živjelo kulturne izazove sadašnjosti i budućnosti.

159. *Uvod u tekstove učiteljstva i Drugoga vatikanskoga koncila.* Poznavanje tekstova i konteksta Drugoga vatikanskoga koncila nezaobilazan su temelj za prikladno razumijevanje negdašnjega i najnovijega učiteljstva. Crkveno zajedništvo zahtijeva odgoj za *sentire cum Ecclesia*.

160. *Teologija posvećenoga i monaškoga života.* Monaški je život posebni, a ne viši izraz posvećenoga života kao oblik vjernosti krštenju koje je jedno. To zahtijeva pomno produbljivanje teologije posvećenoga i monaškoga života kao života posebnoga posvećenja, osobnoga i specifičnoga prianjanja uz zajedničko učenje utemeljeno na krštenju. Osobito se treba zadržati na kontemplativnoj karizmi tijekom povijesti i na elementima koji označavaju opredijeljenost za kontemplativni život.

161. *Uvod u Školu duhovnosti.* Nužno je pomoći monahinjama s privremenim zavjetima upoznati mnogoliko bogatstvo djelovanja Duha u životu tolikih muškaraca i žena koji su dopustili da ih evanđelje osvoji. Zato je temeljno predstaviti druge škole duhovnosti, kako bi se relativiziralo i kontekstualiziralo karizmatiku duhovnost i obogatilo se različitim darovima i različitim stilovima vjernosti učenštvu.

162. *Monaški međureligijski dijalog.* U Crkvi se monaški život javlja kao prostor otvoren dijalogu, osjetljiv na susret s drugim religijama i kulturama, gdje ne nedostaju antropološki i religijski izrazi monaškoga života. Taj egzistencijalni i iskustveni dijalog prijeko je potreban monaškom životu i postaje služenje koje se ostvaruje u ime Crkve. Toj se zadaći treba posvetiti studij i iskustvo, kroz susrete i blizinu.

163. *Temeljna načela kanonskoga prava.* Kanonsko pravo u njegovim sveopćim i partikularnim izrazima treba upoznati ne samo u njegovim izravnim primjenama na monaški život nego ga treba predstaviti kao uosobljen i konkretni izraz nastojanja oko ljubavi, što je krajnji cilj, *salus animarum*, kanonskoga zakona.

164. *Humanistička kultura.* Treba nastaviti s dubljim proučavanjem pisaca pedagoške literature i filozofije, kojima se pridaje posebno zanimanje u suvremenoj kulturi.

165. *Formacija za medijske kulture.* Kao što je već opširno obrazloženo, danas komunikacije i odnosi ovise o povezanosti na internetu. Nužno je na prikladan način odgajati za medijsku kulturu i korištenje njezinim sredstvima komunikacije kako bi se izbjeglo negativne procese na području općeljudskoga i monaškoga formacijskoga identiteta. Radi toga je dobro pokrenuti ciljanu formaciju također uz pomoć *ad hoc* stručnjaka.

166. *Osobna i skupna područja.* U vrijeme privremenih zavjeta mogu se utvrditi i njegovati druga područja interesa, na osobnoj ili na razini malih skupina. Od obzorâ koji otvaraju učenju drevnih jezika kojima su se koristili u biblijskim knjigama i patrističkim tradicijama pa do kulturnih i umjetničkih interesa širega opsega kao što su pjesništvo, glazba, umjetnost izrade ikona i ručnih radova. Stoljećima su samostani bili središta humanističko-kršćanske kulture: u toj viziji od zajednica se traži razlučivanje o zajedničarskim i osobnim instancijama, s otvorenošću umova i srdaca.

Formacija kao želja i traženje

167. »Zato ti koji žuriš u nebesku domovinu, s Kristovom pomoću obdržavaj ovo skromno Pravilo napisano za početnike.«¹⁶⁸ Odnos s Isusom Kristom treba hraniti nemirom traženja. Taj nas odnos čini svjesnima besplatnosti dara zvanja i pomaže nam opravdati motivacije koje su bile uzrokom početne opredijeljenosti i koje ostaju u ustrajnosti: »Pustiti Kristu da nas osvoji znači biti uvijek okrenuti prema onome što je ispred mene, prema cilju koji je Krist (usp. Fil 3,14).«¹⁶⁹

To otajstvo življeno u svakodnevici traži osobni odgovor: »Vjera je odgovor na Riječ upućenu pojedincu osobno, na Ti koje nas zove po imenu«¹⁷⁰, i: »kao odgovor na Riječ koja prethodi... uvijek (će) biti spomenčin. No, ipak taj spomen nije zaustavljen i zakopan u prošlosti, već, budući da je to spomen obećanja, može otvoriti prema budućnosti, osvjetliti korake na putu.«¹⁷¹ Traženje je stalni spomen da smo pozvani ovdje i sada prema unificiranoj monaškoj osobnosti, koja je na skladan način otvorena svim dimenzijama života. Svaka monahinja u odgovornom razlučivanju jest mudri pismoznanc koji je »upućen u Kraljevstvo nebesko sličan čovjeku domaćinu koji iz svoje riznice iznosi novo i staro« (Mt 13,52). Hod koji nikada ne gubi snagu, po uzoru na zaručnicu iz Pjesme nad pjesmama: »Vidjeste li onoga koga ljubi duša moja?« (Pj 3,3). U traženju Ljubavi ponovno nas vodi susretu.

¹⁶⁸ BENEDIKT, *Pravilo*, LXXIII, 8.

¹⁶⁹ FRANJO, *Kreativni putovi ukorijenjeni u Crkvi*. Papa Franjo sa subraćom isusovcima na spomendan svetog Ignacija Loyolskog (*Homilija na misi u crkvi Il Gesù prigodom blagdana sv. Ignacija Loyolskog*, Rim, 31. srpnja 2013.), u: *L'Observatore Romano*, 1. kolovoza 2013., CLIII (175), 8.

¹⁷⁰ FRANJO, *Lumen fidei*. *Enciklika vrhovnog svećenika Franje biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o vjeri* (29. VI. 2013.), br. 8.

¹⁷¹ *Isto*, br. 9.

Marija, *summa contemplatrix*

168. Svoju misao upravljamo Mariji, ženi uronjenoj u tišinu, *djevici koja je postala Crkvom*, hramu u kojem Riječ i glas Duha odzvanjaju kao tihi lahor: »Kao što je na jedinstven način dano da se po njoj ostvare otajstva čovjekova spasenja, tako joj je dano na izvrstan način da ih kontemplira.«¹⁷² Od poziva *Raduj se, sva si Lijepa* do pohranjivanja događaja koji objavljuju otajstvo u svakodnevicu; od *peregrinatio* duž križnoga puta do *statio iuxta crucem*; od duboke tišine subote do uskrсне zore, Marija je postala *summa contemplatrix, capax Dei*.

Neka tako bude sa svakom kontemplativnom ženom: neka u tišini samostana, nastanjenoj otajstvom, rađa život.

Dana 9. lipnja 2019. godine Sveti Otac odobrio je ovaj dokument Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života i dopustio da se objavi.

Vatikan, 15. kolovoza 2019.

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo

João Braz kard. de Aviz
prefekt

✠ **José Rodríguez Carballo, OFM**
nadbiskup tajnik

¹⁷² S. DE FIORES, *Elogio della contemplazione*, u: S. M. PASINI (izd.), *Maria modello di contemplazione del mistero di Cristo*, Ed. Monfortane, Rim, 2000., 21-22.

DODATCI

Konkretni aspekti ljudskoga, kršćanskoga i karizmatskoga rasta

Aspekti ljudskoga i kršćanskoga rasta razvijaju se na objedinjen način u praktičnom životu, premda ih se u teoriji razdvaja. Među najvažnijim aspektima ljudskoga i kršćanskoga rasta, u formaciji se posvećuje pozornost sljedećima:

1. Aspekti ljudskoga rasta

a. Osoba

- ✓ poznavanje i prihvaćanje sebe samoga i osjećaj vlastitoga identiteta
- ✓ osjećaj osobne slobode, inicijativa i odgovornost za vlastiti život
- ✓ sposobnost razlučivanja, odlučivanja i preuzimanja obveze
- ✓ zalaganje u tjelesnom, psihološkom, moralnom, duhovnom i društvenom rastu, u moralnom i duhovnom pogledu
- ✓ emotivna i afektivna ravnoteža
- ✓ sposobnost transcendirati i nadići egocentrizam
- ✓ svijest i prihvaćanje dara vlastite spolnosti i želja da se živi u čistoći
- ✓ raspoloživost za manualni rad
- ✓ otvorenost i prijemljivost za nove vrijednosti, stavove, perspektive i iskustva
- ✓ sposobnost prihvatiti, živjeti, ući u dijalog i raditi s drugima, pa i onima koji pripadaju različitim kulturama
- ✓ osjećaj za pravdu i mir
- ✓ sposobnost biti solidaran sa siromašnima
- ✓ čestitost i odanost
- ✓ vedrina i radost.

b. Zajednica

- ✓ sposobnost razvijati pozitivne interpersonalne odnose s drugim sestrama
- ✓ sposobnost komunikacije i uhvatiti se u koštac s konfliktima na pozitivan način
- ✓ duh suradnje
- ✓ otvorenost i fleksibilnost.

c. Svijet

- ✓ sposobnost čitanja *znakova vremena*
- ✓ solidarnost sa siromašnima i marginaliziranima.

2. Aspekti kršćanskoga rasta

a. Bog

- ✓ osjećaj zahvalnosti
- ✓ želja za stalnim obraćenjem
- ✓ život u znaku vjere i nade, pretočen u riječi i djela
- ✓ rast u bezuvjetnoj ljubavi
- ✓ traženje Božje volje u svemu
- ✓ želja da se traži i ispunjava Božju volju
- ✓ želja za molitvom i postati osoba kojoj je Bog u središtu
- ✓ osobni odnos s Isusom Kristom, hranjen redovitim slavljenjem sakramenata i razmišljanjem o njegovoj riječi, i ozbiljno predano zalaganje da ga se slijedi
- ✓ poznavanje katoličke vjere i ljubav prema Crkvi
- ✓ svijest o Božjoj prisutnosti i njegovu spasotvornom djelovanju u vlastitome životu, Crkvi i svijetu
- ✓ spremnost biti evangelizirana i evangelizirati svjedočenjem života i riječju kao kontemplativna redovnica
- ✓ proročki, misijski i ekumenski duh.

b. Crkva/svijet

- ✓ osjećaj prisutnosti Boga u svijetu
- ✓ poznavanje katoličke vjere
- ✓ ljubav prema Katoličkoj Crkvi
- ✓ misijski i ekumenski duh
- ✓ traženje pravde i mira.

3. Aspekti rasta prema vlastitoj karizmi*a. Bog*

- ✓ nasljedovanje Krista, ponizna i siromašna
- ✓ radikalni evanđeoski život
- ✓ život pokore
- ✓ duh molitve i pobožnosti.

b. Zajednica

- ✓ ljubav prema vlastitoj zajednici
- ✓ ljubav i razumijevanje prema svakoj sestri
- ✓ bratsko služenje, osobito starijim i bolesnim sestrama
- ✓ uzajamni karitativni posluš
- ✓ prevladavanje egoizma, vlastite volje i sila koje su prepreka na putu izgrađivanja zajednice
- ✓ spremnost raditi vlastitim rukama
- ✓ aktivno sudjelovanje u zajedničarskom životu.

c. Crkva/svijet

- ✓ ljubav prema Crkvi
- ✓ karitativni posluš pastirima
- ✓ evangelizacija i poslanje
- ✓ proročki duh
- ✓ opredijeljenost (opcija) za siromašne
- ✓ zalaganje oko pomirenja i opraštanja
- ✓ poštovanje prema prirodi i okolišu.

Kratice

BŽZ	<i>Bratski život u zajednici</i>
CO	<i>Cor orans</i>
EG	<i>Evangelii gaudium</i>
LS	<i>Laudato si'</i>
MD	<i>Mulieris dignitatem</i>
NMI	<i>Novo millennio ineunte</i>
PI	<i>Potissimum institutioni</i>
PKK	<i>Ponovno krenuti od Krista</i>
SC	<i>Sacrosanctum Concilium</i>
VC	<i>Vita consecrata</i>
VDq	<i>Vultum Dei quaerere</i>

Kazalo

Potreba formacije	7
SUBJEKT U FORMACIJSKOM PROCESU	9
<i>U vitalnom postojanju</i>	11
<i>Razvoj svijesti</i>	12
<i>Identitet učenice</i>	13
FORMACIJA ZA KONTEMPLATIVNI ŽIVOT	17
Dimenzije formacije	19
<i>Formacija cjelovitoga čovjeka</i>	21
<i>U Dubu</i>	25
<i>Okupljene u zajednicu</i>	27
<i>U plodnosti kulture</i>	29
<i>U dostojanstvu rada</i>	30
<i>U poslanju Crkve prema karizmi</i>	31
<i>U ekumenskoj viziji</i>	32
Formativno ozračje i protagonisti formacije	33
<i>Pojedina sestra</i>	34
<i>Odgovornice</i>	34
<i>Viša poglavarica</i>	37
<i>Zajednica</i>	38
<i>Predsjednica saveza (federacije)</i>	39
<i>Eventualni stručnjaci</i>	40
TRAJNA FORMACIJA	41
<i>Ratio formationis</i>	43
Formacija monahinja	44
<i>Monaška zajednica: mistika susreta</i>	45
<i>Radati Krista u učenicima</i>	47
<i>Višekulturna integracija</i>	48
<i>Posebna vremena</i>	48
Formacija odgojiteljica	49

Formacija poglavaricâ	50
Formacija ekonomâ	51
Redovni formacijski plan	52
<i>Osobni i plan zajednice</i>	52
Savezni (federacijski) formacijski plan	53
<i>Za odgojiteljice</i>	53
<i>Za sestre s privremenim ili jednostavnim zavjetima</i>	54
<i>Za sestre sa svećanim ili doživotnim zavjetima</i>	54
<i>Kulturne sredine</i>	55
<i>U digitalnoj kulturi</i>	55
POČETNA FORMACIJA	57
U suvremenim kulturnim okruženjima	59
Razlučivanje i provjera zvanja	60
Promicanje i praćenje zvanja	61
Formativni iter	61
<i>Kandidatura</i>	61
<i>Postulat</i>	62
<i>Novicijat</i>	63
<i>Vrijeme privremenih zavjeta</i>	64
Odgojne kuće u savezu (federaciji)	64
Ravnoteža i sklad	65
Područja formacije	65
<i>U kandidaturi i postulatu</i>	66
<i>U novicijatu</i>	68
<i>U vrijeme privremenih zavjeta</i>	70
Formacija kao želja i traženje	73
Marija, <i>summa contemplatrix</i>	74
DODATCI	75
Kratice	80

Biblioteka *Dokumenti*

1. *Služenje autoriteta i posluš*
2. *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života*
3. *Radujte se*
4. *Istražujte*
5. *Kontemplirajte*
6. *Identitet i poslanje brata redovnika u Crkvi*
7. *Vultum Dei quarere*
8. *Naviještajte*
9. *Za novo vino nove mješine*
10. *Ekonomija u službi karizme i poslanja*
11. *Cor orans*
12. *Umijeće traženja Božjega Lica*